



RUTA LITERÀRIA

# *Una Península de Hlegenda*

1r d'ESO

Curs 2018-2019

Paula Alemany, Salva Andrés i Jenifer López



# ÍNDIX

<b>I. INTRODUCCIÓ</b>	5
1. JUSTIFICACIÓ	5
2. CONTEXTUALITZACIÓ	5
<b>II. <i>L'ANELL DEL PAPA LUNA</i> DINS LA LIJ</b>	7
1. EL VALOR DE LES RUTES LITERÀRIES DINS LA LIJ	7
2. LA LITERATURA DE TRADICIÓ ORAL I LA LLEGENDA	8
3. L'AUTOR: JOAN PLA	9
4. <i>L'ANELL DEL PAPA LUNA</i>	10
<b>III. «UNA PENÍSCOLA DE LLEGENDA»: UNA PROPOSTA DE SD</b>	13
1. OBJECTIUS	13
2. CONTINGUTS	14
3. CRITERIS D'AVUACIÓ	16
<b>IV. PROPOSTES DE LECTURA I LLOCS LITERARIS</b>	19
1. FRAGMENTES I FOTOGRAFIES DE LA RUTA	19
2. ITINERARI DE LA RUTA	31
<b>V. ACTIVITATS DE LA SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA</b>	33
1. TAULA DE LES ACTIVITATS	33
2. ORIENTACIONS METODOLÒGIQUES	34
2.1. <i>Activitats abans de la ruta</i>	35
2.2. <i>Activitats durant la ruta</i>	39
2.3. <i>Activitats després de la ruta</i>	39
<b>VI. REFLEXIÓ FINAL</b>	41
<b>VII. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES</b>	43
<b>VIII. ANNEXOS</b>	45
1. ANNEX 1: ENTREVISTA A JOAN PLA	45
2. ANNEX 2: TRÍPTIC	54
3. ANNEX 3: QUADERN DIDÀCTIC	55
4. ANNEX 4: FITXA DE COAVUACIÓ	72



# I. INTRODUCCIÓ

## 1. JUSTIFICACIÓ

La seqüència didàctica que presentem té com a novetat la incorporació d'una ruta literària amb l'objectiu de despertar l'interés per conèixer l'obra de Joan Pla, autor molt reconegut en la literatura infantil i juvenil del País Valencià, a l'alumnat de l'IES Jaume I de Borriana. El llibre triat, *L'anell del Papa Luna*, és una novel·la curta realista ambientada en diferents espais reals de l'actual Peníscola.

Amb aquesta seqüència didàctica pretenem acostar l'alumnat al món de les llegendes, a partir d'una contada a la localitat propera de Peníscola, recollida en la novel·la, i que serveix com a pretext per al desenvolupament de l'acció que, si més no, se centra en l'assassinat d'un escafandrer. Temàtica que, pel fet de tractar-se d'una intriga, atrapa el lector juvenil.

En la seqüència nosaltres ens basem en la metodologia constructivista en què ens centrem en l'alumne, que ha de construir progressivament el coneixement. Com hem avançat, aquesta seqüència es caracteritza per introduir la ruta literària com a recurs de foment lector. Tenint-la en consideració, hem proposat activitats d'abans, durant i després de la ruta que permetran, d'una banda, l'assoliment dels continguts previstos, i, de l'altra, fornirà l'alumnat d'una experiència repleta d'elements històrics, patrimonials i de llegendes, que el faran progressar com a individu. Una experiència on se sentirà protagonista de la història vivint i visualitzant els llocs que prèviament ha llegit, i que despertarà la curiositat per conèixer la resta de novel·les de Joan Pla i altres de temàtica detectivesca o de misteri.

Així doncs, la seqüència es basa en la lectura del llibre *L'anell del Papa Luna*, escrit per un autor local com és Joan Pla, que va nàixer a Artana però és fill adoptiu de Borriana, on resideix actualment. Un llibre recomanat per als alumnes de primer cicle de l'ESO i que, concretament, nosaltres el proposem per a 1r d'ESO, d'acord amb els objectius i continguts recollits al currículum vigent.

## 2. CONTEXTUALITZACIÓ

La seqüència didàctica programada no presenta cap problema d'aplicar-se de manera general a tot l'alumnat del País Valencià, però és preferible que s'aplique a

l'alumnat de primer cicle de l'ESO pel nivell que s'exigeix. De la mateixa manera, el fet que la ruta es plantege a Peníscola no presenta cap problema per a l'alumnat de qualsevol territori del País Valencià, ja que hi pot accedir amb facilitat a través dels mitjans de transport públics. Ara bé, en el nostre cas, hem dissenyat aquesta seqüència per a l'alumnat de l'IES Jaume I de Borriana, ja que l'autor de la novel·la en què es basa la ruta literària resideix a Borriana i una de les activitats proposades és precisament la visita d'aquest autor local al centre per tal de dialogar amb els alumnes i donar-los a conèixer un escriptor rellevant en la nostra literatura.

Cal dir que Borriana està situada enfront de la costa del mar Mediterrani i és envoltada de camps de tarongers. Així, s'ubica al nord de la comarca i té com a límits per l'oest les localitats de les Alqueries i Vila-real, pel sud la localitat de Nules i pel nord la localitat d'Almassora. Pel nord, fa de límit el riu Millars, que separa no només els termes municipals, sinó també les comarques de la Plana Alta i la Plana Baixa. Al nord de la Plana Alta, al Baix Maestrat, es troba Peníscola, una localitat també costanera, però amb una fisonomia molt diferent de la de Borriana i amb una economia basada en el turisme.

Borriana és la tercera localitat de la província de Castelló amb més població, amb 35.598 habitants (2013), i en els últims anys ha experimentat un fort creixement demogràfic en gran part a causa de la immigració. Encara que hi ha un nivell elevat d'utilització del valencià a aquesta localitat, a causa de la nouvinguda d'immigrants, perilla i cal fomentar el valencià entre els alumnes. Una bona manera de fer-ho és a través de la lectura i la motivació d'aquesta, i és que mitjançant la ruta literària, podem oferir la lectura com a oci, aprenentatge i integració. Així, malgrat que la ruta inserida en la seqüència s'integra dins de l'assignatura «Valencià: llengua i literatura», fins i tot pot connectar-se amb altres assignatures de llengua, arribant a més d'un centenar d'alumnes de la localitat.

## II. L'ANEL·L DEL PAPA LUNA DINS LA LIJ

### 1. EL VALOR DE LES RUTES LITERÀRIES DINS LA LIJ

La literatura per a infants i joves (= LIJ) s'inicia al segle XVIII, però no és fins a la instauració de l'ensenyament obligatori a la major part dels països d'Europa, durant el segle XIX, que no es consolida (Lluch & Valriu 2013: 9). És més, com assenyala Fluixà (2011: 9):

«sorgí paral·lelament a la introducció de la instrucció pública i a la necessitat, per part dels docents, de disposar d'uns textos adequats a les capacitats i a les característiques evolutives d'uns lectors principiants a qui se'ls havia d'ensenyar i educar».

A l'estat espanyol aquesta necessitat sorgeix amb la *Ley Moyano de Instrucción Pública* (1857), que és la primera llei que instaura l'ensenyament obligatori, dels sis als deu anys, malgrat que només el regula en castellà. En l'àmbit català, cal esperar als inicis del segle XX per a poder parlar d'una LIJ en llengua catalana, però una LIJ amb producció irregular i condicionada al context polític que incideix en l'ús i ensenyament de la llengua catalana (Lluch & Valriu 2013: 9-10). Aquest retard en la consolidació de la LIJ, respecte a la major part dels països d'Europa, es fa més patent a les terres valencianes, on no en trobem les primeres propostes notables fins a la dècada dels setanta del segle XX, coincidint amb el declivi del franquisme i paral·lelament a «les primeres reivindicacions de caràcter progressista i a la demanda [...] d'una educació més arrelada a l'entorn» (Fluixà 2011: 13). És a partir de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (= LUEV), el 1983, que l'ensenyament del valencià i en valencià es regula i augmenta la necessitat de lectures per als lectors nous, la qual cosa consolida la LIJ al País Valencià (Lluch & Valriu 2013: 11).

Notem que la LIJ és un concepte bastant recent, fins i tot hi ha teòrics que neguen aquesta etiqueta, ja que rebutgen el fet de classificar i compartimentar la cultura i consideren que diferenciar-la de la literatura en termes generals, fa parlar d'una literatura de segona en el sentit que es fa més accessible als infants. En canvi, altres teòrics, com Valriu, sí que n'afirmen l'existència i la defineixen com «aquella que

s'adequa a una etapa del desenvolupament humà sense renunciar a la universalitat dels temes» (Valriu 1998: 16).

Valriu, a més, és conscient que els textos que tenen com a finalitat l'entreteniment i el plaer lector especialment entre el jovent, actualment competeixen amb el cinema, la ràdio, els videojocs, l'ordinador i la televisió, i cal que existesquen una sèrie de mediadors que introdueixen la lectura entre els infants i els joves. D'entre els diversos tipus de mediadors, com la família o els mitjans de comunicació —que no deixen de tenir un paper molt rellevant—, sobreix l'escola (Valriu 1998: 19-22).

El mediador en una escola sol ser el professorat, que té la finalitat d'implicar l'alumnat en la construcció del coneixement. Per a aconseguir-ho, ha d'utilitzar una metodologia activa i participativa, en la qual l'alumnat siga protagonista en la mesura que atribueix sentit i significat als continguts de l'ensenyament. A més, a banda de transmetre coneixement, en tota activitat escolar també es comuniquen actituds, valors, sentiments, maneres de percebre i d'entendre fets, fenòmens i situacions concretes, diverses i complexes (Bataller 2011: 1960). En aquest sentit, el docent ha d'ensenyar a apreciar, a gaudir i a valorar la lectura, a través de diferents activitats tant dins com fora de les aules (Bataller 2011: 1963). Una de les metodologies per a aconseguir-ho és mitjançant les rutes literàries, ja que «ofereixen una perspectiva didàctica innovadora i eficient, capaç d'arrelar de forma reeixida territori i identitat amb el vessant merament literari» (Baile & Escandell, 2016: 13).

## 2. LA LITERATURA DE TRADICIÓ ORAL I LA LLEGENDA

La literatura de tradició oral tradicionalment ha realitzat la funció de «transmissora de coneixements, de valors, de maneres de resoldre conflictes o d'actituds per superar problemes. Tot això, utilitzant sempre un llenguatge senzill i tractant d'afavorir la convivència» (Ballester 2011: 67). Des dels principis de la humanitat, hi ha hagut una necessitat d'inventar, crear i escoltar històries, de caire lúdic i evasiu, i aquesta necessitat roman viva hui en dia. És per això que la LIJ actual també es manté influenciada per la literatura de tradició oral popular. Així ho esmenta Ballester (2011: 67):

«tenim un important elenc d'autors i autores que recuperen en les seues obres personatges fantàstics de l'imaginari col·lectiu, típics de les rondalles



meravelloses, tot i que, de vegades, s'inverteixen les seues funcions i es desmitifiquen o es caricaturitzen».

Dins de la literatura oral, a més de les rondalles i altres gèneres, s'inclouen les llegendes, les quals parteixen d'un fet de la realitat històrica, però progressivament travessen un procés de transformació, ja que la humanitat, que disposa d'una sèrie d'arquetips de models llegendaris, fa correspondre els personatges històrics al model predeterminat de l'arquetip (Canyelles 2014). Concretament, el que caracteritza la llegenda i la fa diferenciar-se d'altres gèneres narratius orals és que presenta el relat com a verídic, està lligada a un espai relacionat amb la comunitat que l'habita, i personalitza el protagonista. És més, la llegenda és «una bella mentida que simbolitza una veritat, malgrat que la història que explica no sigui certa el que sí és cert és allò que vol dir, el missatge que comunica» (Valriu). Fins i tot, sovint la llegenda no té solament la funcionalitat d'entretenir, sinó que persegueix una finalitat política o social.

El contacte dels alumnes amb la literatura popular de tradició oral és imprescindible si «se'ls vol facilitar el desplegament progressiu de les habilitats lingüístiques, i si, alhora, es vol propiciar que estableixen una relació afectivament positiva amb la llengua catalana» (Coll 2014: 33). Per tant, el treball d'aquest tipus de literatura a l'aula beneficia l'alumnat perquè estimula el llenguatge oral.

### 3. L'AUTOR: JOAN PLA

Joan Pla va nàixer el 1942 a Artana (la Plana Baixa) i des del 1971, any en què es va casar, resideix a Borriana. Va estudiar tres anys d'Econòmiques, malgrat que els seus interessos per la llengua i per les lectures condicionaren que també cursara Magisteri. Així doncs, ha exercit com a mestre fins l'any 2002, en què es va jubilar.

Pel que fa a la seua vocació d'escriptor, als 15 anys va despertar el seu interès per la llengua i per vehicular-la a través d'escrits. Les seues primeres manifestacions literàries van ser poemes, sempre escrits en valencià, com tota l'obra posterior. I és que al seu col·legi va tenir professors que li van posar a la seua disposició gramàtiques i diccionaris perquè aprenguera la llengua, i, a més, va realitzar un curs per correspondència de Lo Rat Penat. Ja establert com a mestre, a banda d'impartir cursos de Lingüística Valenciana i la seua Didàctica a l'ICE, on va transmetre la passió per la seua llengua, també va començar a transmetre-la editant els seus escrits en prosa. D'aquesta manera, la primera obra que va editar va ser *No fiquen llorers sobre el meu*

*nom*, el 1980, narració curta que li va valer el premi Malva-Rosa ciutat de València el 1979. Motivat per aquest guardó, l'any següent va publicar la seua primera novel·la, *Mor una vida, es trenca un amor*, finalista del premi Ciutat de València de l'any 1980, que va fer palés el seu èxit com a escriptor. És més, després de l'aprovació de la LUEV el 1983, aquesta obra «es va convertir en una de les primeres lectures recomanades en la majoria dels instituts i, per tant, en la primera novel·la juvenil d'autor en la nostra llengua» (Fluixà 2011: 14).

La importància de Joan Pla rau precisament en el fet de ser un dels escriptors que construïren la LIJ valenciana. La publicació de la LUEV va fer emergir i cohesionar una «infraestructura editorial capaç de publicar obres amb una regularitat sense precedents» (Fluixà 2011: 14). Impulsat per la mancança d'obres aptes per als infants i joves dins del marc de l'ensenyament, Pla es va centrar en la publicació de novel·les d'aquest tipus, tot i que també ha cultivat un parell d'obres per a adults. Una tasca ininterrompuda, ja que, actualment jubilat, continua escrivint i fins i tot assisteix a escoles i instituts per a promoure la lectura.

Pla ha rebut nombrosos premis, entre els quals podem esmentar el Premi Bancaixa de narrativa juvenil per *Només la mar ens parlarà d'amor* (1998), el Premi Vicent Silvestre de narrativa infantil per *L'autobús d'aniràs i no tornaràs* (2000) o el Premi Enric Valor de narrativa juvenil per *La maledicció del graal càtar* (2009). Com puntualitza Fluixà (2010: 46) en parlar de Joan Pla:

«la validesa d'un escriptor no depèn del gènere que conrea, ni del lector a qui adreça les obres que fa, sinó de la qualitat intrínseca dels seus escrits i, no obstant això, als escriptors que escriuen per a infants i joves els és més difícil rebre la consideració i l'admiració del món cultural i de la crítica, molt més que els qui escriuen poesia, novel·la o assaig per a adults».

En aquest sentit, la crítica té en consideració Pla, que ha publicat un conjunt de «narracions d'una coherència i estil inconfusible» (Fluixà 2010: 46).<sup>1</sup>

#### 4. *L'ANELL DEL PAPA LUNA*

Una de les nombroses obres que ha publicat Joan Pla és *L'anell del Papa Luna*, l'any 1990, a l'editorial Tabarca. A partir d'aquesta dècada podem parlar d'una

---

<sup>1</sup> Per a més informació sobre Joan Pla, podeu consultar en l'annex 1 l'entrevista que li vam realitzar.

consolidació de la LIJ al País Valencià, la qual cosa ha condicionat una proliferació d'escriptors nous, amb la persistència d'altres que ja escrivien, com Joan Pla mateix. Fluixà, en comentar la producció narrativa de Pla, esmenta (2011: 18) que:

«En cada una [de les obres] hi podem trobar, per exemple, una colla d'amics o una parella que protagonitzen l'experiència o la història narrada, un element que trenca la rutina diària i que incita a l'aventura, una narració centrada en el personatge implicat en el nucli bàsic de l'argument i un espai ambiental o històric valencià.»

Totes aquestes característiques es troben recollides en aquesta obra, ja que la història que narra, ambientada en el paisatge costaner de la localitat de Peníscola, se centra en el protagonista Fantallima i la seua colla. Concretament, l'acció comença quan un dels personatges de la colla, Paté, té un accident inesperat de moto que impedeix que el grup d'amics continue passant els dies com fins aleshores: recorrent Peníscola sobre dues rodes.

En aquest punt, i per no avorrir-se, els joves decideixen buscar l'anell del Papa Luna després d'assabentar-se que existeix una llegenda. Pero de Luna (1397-1417), també conegut com a Benet XIII, en un moment de crisi de l'Església catòlica conegut com a Cisma d'Occident (1378-1417), en què hi havia dos papes, fou elegit com a papa pels cardenals d'Avinyó després de la mort de Climent VII. Aquest papa, però, no va ser reconegut per tota l'Església, malgrat que va rebre el major suport per part de la Corona catalanoaragonesa i el papa finalment reconegut fou un tercer. En aquesta situació, Benet XIII va fugir cap a Peníscola i va residir al seu castell, d'on han sorgit nombroses llegendes.

Després que els personatges remiren per tots els racons del castell per a buscar l'anell, no hi troben res, i decideixen buscar algun passadís secret per via marítima, que els permeta accedir a totes les estances del castell on creuen que estarà l'anell. Troben una cova per la mar, que pot iniciar un passadís per arribar al castell i s'hi endinsen. Casualment, una vegada dins, són testimonis de l'assassinat d'un escafandrista: element que marca l'inici de l'aventura per trobar el culpable.

El grup d'amics queda perplex davant d'aquest fet, i després de debatre com reaccionar, decideixen investigar aquest crim. Prompte, arriben a la conclusió que l'autor de l'assassinat segurament és un traficant de drogues i que, possiblement, la cova siga el lloc on les amaga. La investigació transcorre entre els nervis i les discussions

dels protagonistes, que en cap moment estan segurs que estiguen actuant de manera adequada, però amb la il·lusió i les ganes de passar l'estiu amb algun propòsit a fer.

Aquesta investigació arriba al seu punt àlgid en el moment en què un dels membres del grup és segrestat per l'assassí. És aleshores quan la colla decideix implicar-se de manera total per descobrir qui està al darrere d'aquests delictes, i decideixen, ara sí, comptar amb l'ajuda dels cossos de seguretat de la localitat. Tots junts, i després d'unes jornades d'investigació intensiva pels carrers de la ciutat, amb algunes tensions amb els membres de la banda de traficants, aconsegueixen trobar la llar de l'assassí, que finalment és detingut per la Guàrdia Civil. A més, el jove segrestat és alliberat del seu amagatall, situat en un passadís que connectava la llar de l'assassí amb la cova marítima.

La història acaba amb l'alliberament del segrestat, i la tranquil·litat dels protagonistes després d'uns dies frenètics en la ciutat que els retroba cada estiu: Peníscola.

Breument, aquesta obra, precisament pel fet de dibuixar els carrers de Peníscola, ha sigut objecte d'alguna ruta literària, i molt llegida especialment en els instituts localitzats propers a aquesta ciutat.<sup>2</sup>

---

<sup>2</sup> Observeu l'annex 1 on recollim l'entrevista que vam realitzar a Joan Pla.

### III. «UNA PENÍSCOLA DE LLEGENDA»: UNA PROPOSTA DE SD

Hi distingim 3 apartats: els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació. Hem dedicat un capítol a banda (§5) per a les activitats de la seqüència on s'inclouen tant les competències com les orientacions metodològiques per a la realització de les activitats.

#### 1. OBJECTIUS

Exposem els objectius generals i específics d'aquesta seqüència didàctica<sup>3</sup>:

1. Desenvolupar la competència comunicativa de l'alumnat, entesa en tots els vessants: pragmàtic, lingüístic, sociolingüístic i literari.
  - 1.1. Expressar-se de manera oral o escrita tenint en compte els continguts treballats a classe.
2. Aproximar-se al coneixement de mostres del patrimoni literari i valorar-lo com una manera de simbolitzar l'experiència individual i col·lectiva.
  - 2.1. Conèixer i valorar els autors locals i el seu valor literari, tot centrant-se en Joan Pla.
3. Utilitzar la lectura i l'escriptura com a fonts de plaer, d'enriquiment personal i del coneixement del món, i consolidar hàbits lectors per mitjà de textos adequats a l'edat.
  - 3.1. Gaudir de la lectura mitjançant l'obra *L'anell del Papa Luna*, de Joan Pla, ambientada en una localitat pròxima a l'alumnat.
  - 3.2. Redactar textos personals entorn l'obra *L'anell del Papa Luna*.
  - 3.3. Consolidar hàbits lectors a través de la lectura de l'obra, la realització d'una ruta literària i la visita de l'autor.
4. Realitzar i interpretar lectures d'obres literàries pròximes als gustos de l'alumnat, en silenci i en veu alta, adequades al nivell.
  - 4.1. Comprendre el sentit global de l'obra *L'anell del Papa Luna* a través d'una lectura guiada.
  - 4.2. Comprendre la importància de la utilització de la llegenda en aquesta obra.
5. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat; donar suport a companys i companyes

---

<sup>3</sup> En la programació d'aquesta SD partim del currículum publicat en el DOCV n. 7544/ 10.06.2015.

demonstrant empatia i reconeixent les seues aportacions, així com utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

- 5.1. Participar en grups de treball per a realitzar les diferents activitats relacionades amb el contingut de la matèria.
- 5.2. Produir un producte final per grups mitjançant la metodologia de treball cooperatiu.
- 5.3. Contribuir a l'adquisició de valors ètics i cívics.
6. Produir de forma oral, amb el suport de les TIC i l'ajuda del professor, textos breus de tipologia textual narrativa, utilitzant les estratègies d'expressió oral, aplicant les propietats textuais i el lèxic adequat al nivell, per a practicar aprenentatges lingüístics i estructurar el pensament.
  - 6.1. Dramatitzar, enregistrar i editar una llegenda breu, utilitzant un lèxic propi de 1r d'ESO a més d'aplicar les propietats textuais.
7. Planificar i escriure, amb adequació, coherència, cohesió, correcció ortogràfica, gramatical i lèxica del nivell educatiu, textos en suports diversos, aplicant les estratègies del procés d'escriptura i utilitzant un llenguatge no discriminatori.
  - 7.1. Redactar textos escrits aplicant la correcció ortogràfica, les propietats textuais i utilitzant un lèxic propi de 1r d'ESO.

## 2. CONTINGUTS

### **Bloc 1: Escoltar i parlar**

#### - Generals:

- Aplicació de les característiques del llenguatge conversacional (cooperació, espontaneïtat, economia i subjectivitat), dels principis de cooperació (aportar informació certa, de manera clara, breu i ordenada, etc.), de les habilitats socials en les formes de tractament i respecte apreses, especialment en situacions que propicien l'entrenament de l'assertivitat en el manteniment de les pròpies opinions, la identificació dels estats d'ànim, etc.
- Producció de textos orals dialogats, narratius i descriptius (lectura en veu alta de contes, poemes, seqüències narratives i descriptives, dramatització de còmics, fragments teatrals, narració d'experiències viscudes, descripcions de personatges, d'estats, de processos, endevinalles, treballengües, etc.), i els que generen estos aprenentatges i projectes de treball.

- Específics:
  - Activació dels coneixements previs sobre les llegendes i Joan Pla.
  - Formulació de preguntes preparades a Joan Pla.
  - Dramatització de la llegenda.

## **Bloc 2: Llegir i escriure**

- Generals:
  - Lectura, comprensió, interpretació i anàlisi de textos escrits narratius (contes, novel·les, rondalles, còmics, cartes personals, etc.).
  - Producció de textos escrits narratius (diaris i cartes personals, narracions inventades, còmics, biografies, etc.) amb adequació, coherència, cohesió i correcció, d'acord amb les característiques pròpies dels gènere.
  - Utilització guiada de les TIC en totes les fases del procés d'elaboració d'un projecte: localitzar, seleccionar, tractar, organitzar i emmagatzemar la informació; crear textos escrits o audiovisuals; presentar el treball.
  - Avaluació de les produccions pròpies o alienes, com a part del procés d'escriptura, amb ajuda de guies, del professorat, individualment i en equip, comparant el resultat amb el pla original, jutjant si el text respon a l'objectiu d'escriptura i analitzant l'adequació, coherència i cohesió, amb la finalitat de millorar els textos.
- Específics:
  - Lectura guiada de la novel·la *L'anell del Papa Luna*, de Joan Pla.
  - Producció d'una llegenda.
  - Enregistrament i edició de la llegenda.
  - Covaluació de la llegenda enregistrada i editada.

## **Bloc 3: Coneixement de la llengua**

- Generals:
  - Aplicació de les regles generals d'accentuació.
- Específics:
  - Aplicació de les regles generals d'accentuació en les activitats d'expressió escrita.

## Bloc 4: Educació literària

### - Generals:

- Aproximació al coneixement d'altres mons (reals o imaginaris) a partir de la lectura.
- Pràctica de diversos tipus de lectura (guiada, lliure, silenciosa, en veu alta) de textos literaris com a font de gaudi i informació i com un mitjà d'aprenentatge i enriquiment personal.
- Foment de l'hàbit lector per mitjà de la participació en iniciatives que impulsen la realització de lectures amenes (club de lectors, ciberlectures, tertúlies literàries, pla lector del centre, etc.).
- Introducció a la literatura a partir dels textos d'autoria masculina i femenina.
- La narració en prosa i en vers. Elements de les narracions.

### - Específics:

- La llegenda com a element de l'imaginari col·lectiu.
- Lectura de l'obra *L'anell del Papa Luna*, de Joan Pla.
- Participació en una ruta literària.
- Joan Pla com a referent en la literatura infantil i juvenil del País Valencià.
- Elements bàsics per a compondre una llegenda.

## 3. CRITERIS D'AVUACIÓ

Proposem una avaluació contínua de la seqüència didàctica, ja que el docent no només ha de valorar les tasques finals, sinó també el treball progressiu realitzat per part de l'alumnat durant les sessions. Al llarg de la seqüència didàctica, el docent ha de tenir en compte una sèrie de criteris que ha de fer servir per a valorar l'assoliment de coneixements construïts per part de cada alumne.

En concret, el docent serà l'encarregat d'avaluar el 70% de la nota final, ja que un 10% serà valorat pels alumnes mateixos a través d'una fitxa de coavaluació<sup>4</sup> i el restant 20% serà autoavaluat individualment a partir de la reflexió que en faça a través de diferents qüestions:

- Has mostrat interès i has participat en les intervencions de classe?
- Has treballat bé i has ajudat als membres del grup quan ho han necessitat?

---

<sup>4</sup> Podeu consultar la fitxa de coavaluació a l'annex 4.



- Has contribuït amb una part proporcionada i justa de treball en les tasques del grup?
- T'has esforçat en la realització de les activitats grupals i individuals?
- Has realitzat totes les activitats individuals?
- Has lliurat el quadern didàctic en el temps establert?
- T'has comportat adequadament en les diferents activitats?
- Has après diferents aspectes sobre la figura de Joan Pla, les llegendes i altres qüestions culturals i històriques?

Adjuntem tot seguit una rúbrica que conté els diversos criteris que ha de tenir en compte el docent i que facilita la tasca d'avaluació, valorada en 7 punts:

<b>Criteri</b>	<b>Totalment assolit</b>	<b>Mitjanament assolit</b>	<b>Poc assolit</b>
Participar en grups de treball per a realitzar les diferents activitats relacionades amb el contingut de la matèria	Participa activament en el grup de treball, mostrant interès i ajudant la resta de membres.	Participa en el grup de treball i és capaç d'ajudar altres membres, però sovint no mostra interès.	Participa en el grup de treball sense mostrar interès ni ajudar la resta de membres.
	1 punt	0,5 punts	0 punts
Conèixer i valorar els autors locals i el seu valor literari	Mostra interès a conèixer la figura de Joan Pla, formulant qüestions a classe i participant mitjançant preguntes en la seua visita.	Mostra interès a conèixer la figura de Joan Pla, però formula poques qüestions a classe i no participa activament en la seua visita.	Mostra poc interès a conèixer la figura de Joan Pla i no formula qüestions a classe ni participa en la seua visita.
	1 punt	0,5 punts	0 punts
Comprendre el sentit global de l'obra <i>L'anell del Papa Luna</i>	Extrau i comprén sense problemes el significat de la novel·la i és capaç de relacionar-ho amb altres aspectes vinculats a la seua experiència personal.	Extrau i comprén amb alguna dificultat part del significat de la novel·la i estableix algunes relacions amb aspectes vinculats a la seua experiència personal.	Extrau i comprén algun significat de la novel·la, però no estableix cap relació amb aspectes vinculats amb la seua experiència personal.
	1 punt	0,5 punts	0 punts
Redactar textos escrits aplicant la correcció ortogràfica, les propietats textuais i	S'expressa de manera excel·lent tenint en compte el nivell, utilitzant el vocabulari emprat a classe, amb pocs	S'expressa bastant bé tenint en compte el nivell, aplicant les propietats textuais i utilitzant el vocabulari emprat a classe. Però,	S'expressa bé, utilitza algun mot emprat a classe però comet molts errors ortogràfics.

utilitzant un lèxic apte	errors ortogràfics i aplicant les propietats textuals.	comet prou errors ortogràfics.	
	2 punts	1 punt	0 punts
Dramatitzar, enregistrar i editar una llegenda breu	L'enregistrament de la llegenda final presenta una bona qualitat i segueix les instruccions plantejades a classe. A més, és un producte original, on s'expressa correctament oralment.	L'enregistrament de la llegenda final presenta una qualitat adequada i segueix les instruccions plantejades a classe. A més, s'expressa correctament oralment.	L'enregistrament de la llegenda final segueix les instruccions plantejades a classe. A més, és un producte on s'expressa oralment amb alguns errors.
	2 punts	1 punt	0 punts

Aquesta rúbrica és la que es farà servir per a avaluar cada alumne. Ara bé, sempre que siga necessari, caldrà adaptar-la a les diversitats funcionals de l'alumnat. D'altra banda, el professor també pot efectuar els canvis necessaris que considere convenients per a l'assoliment dels objectius.

## IV. PROPOSTES DE LECTURA I LLOCS LITERARIS

### 1. FRAGMENTS I FOTOGRAFIES DE LA RUTA

La ruta literària que hem plantejat se centra en l'acció que ocorre a l'interior del centre històric de Peníscola, que és la major part de la novel·la. Abans, però, mostrem un mapa on es troba la carretera de Peníscola-Benicarló i la Serra d'Irta, espais que apareixen primerament al llibre i que es poden esmentar a l'alumnat en el trajecte de l'autobús.



Com observeu, en aquesta imatge apareix la carretera Peníscola-Benicarló a la qual l'autor fa referència al principi de la novel·la, quan presenta els personatges que passejaven amb les motos, després d'haver-se retrobat a l'estiu. També apareix la Serra d'Irta, parc natural que es troba entre Alcossebre i Peníscola, vora la mar, ja que és una serra litoral que presenta diverses cales. En la imatge següent la visualitzem:



El fragment que es pot llegir als alumnes de camí a la localitat de Peníscola és aquest:

«Era el deu de juliol. I feia una setmana que cada vesprada, quan el sol deixava d'escalfar, féiem bronzir les nostres motos per la carretera de vora costa que uneix Peníscola amb Benicarló, o la que va de Peníscola a la carretera general, o bé ens

endinsàvem pels carrers de les urbanitzacions que hi ha als pujols de davant, resseguint la serra d'Irta.» (Capítol 1)

De la mateixa manera que comença la novel·la per la carretera de Peníscola, la jornada també s'inicia ací.

Seguidament presentem un mapa de la part antiga i costanera de Peníscola, que pot facilitar el docent per moure's per Peníscola. Donem compte que totes les accions ocorren en llocs molt propers els uns als altres.



La major part de la trama se centra en la part vella de Peníscola. Encara que es pot realitzar una ruta literària que seguísca un ordre lineal als esdeveniments, nosaltres proposem realitzar-la seguint un ordre cronològic per tal de no repetir els espais.

Comentarem els llocs per on passejarem segons apareixen al llibre, encara que, com apareix en la rúbrica del punt 4.2, farem la ruta ordenada geogràficament. D'altra banda, afegim una imatge panoràmica de Peníscola on s'observa tant la platja Sud com la Nord, separades pel nucli antic:



Tot seguit, adjuntem els espais per on passejarem, amb una fotografia i els respectius fragments de la novel·la.

## 1. El moll



«Ens trobàvem en el pla que hi ha davant el moll. La “Golondrina Clavel” feia el seu darrer viatge turístic, emportant-se els viatgers a visitar la part posterior del monticle i mostrant-los les Escales del Papa Luna, que baixen des de la part posterior del castell a la mar, i que, segons conta la tradició, foren excavades en la mateixa roca en una sola nit». (Capítol 1)

## 2. El castell del Papa Luna



Aquest castell és l'eix principal de la història. El castell es va convertir en Seu Pontificia gairebé un segle després de la desaparició de l'Ordre del Trep, en 1411, gràcies al Papa Lluna (Benet XIII). La història comença amb la seua elecció com a Papa en 1394 malgrat l'oposició de França, i és que en ser súbdit de la Corona d'Aragó, es



temia que no fos tan manejable com altres Papes anteriors. Així, França va bloquejar militarment a Benet XIII a la seua seu d'Avinyó, d'on va aconseguir fugir i arribar a Peníscola. A partir d'ací, s'han donat diverses llegendes, una de les quals apareix en aquest llibre.

La llegenda de l'anell del Papa Luna explica que quan el Papa Benet XIII va voler fugir de la seua fortalesa a Peníscola, va haver d'esculpir ell mateix en una nit una escala en la pedra que li permetés accedir al mar. Explica la llegenda que el preu de tan descomunal esforç va ser la pèrdua del seu anell papal, una valuosa joia que va caure al mar i que ningú ha aconseguit trobar des d'aleshores. Tanmateix, en aquest llibre es canvien algunes dades, com per exemple, que aquest Papa es va soterrar amb l'anell però que quan van obrir la seua tomba no el tenia, i no se sap qui va ser el seu lladre. Així, a partir d'aquesta llegenda, els protagonistes es posen a investigar sense saber que acabarien resolent un altre misteri.

El fragment que proposem llegir abans d'entrar a visitar el castell és els següent:

«Corre pel poble una llegenda que assegura que quan el Papa Luna va morir, l'anell va desaparèixer misteriosament del seu dit. Es va pensar que algun dels seus quatre cardenals l'havia pogut arrabassar. Tots quatre van jurar per Déu i tots els sants que ningú d'ells no l'havia sostret. La veritat és que el Papa Luna va ser soterrat sense l'anell. Però al poc de temps, un dels frares que li havia estat fidel fins a la seua mort va ser expulsat del castell després d'haver mantingut una forta discussió amb el nou papa que havia resultat elegit, Climent VIII. Segurament, el frare va intentar que la nova elecció del papa no es duguera a terme a fi que s'acabara la divisió entre catòlics. Ja sabeu, tot allò del cisma d'Occident...».

(Capítol 1)

En eixir, en proposem un altre:

«—Tot el món sap, a Peníscola, que el castell deu tenir passadissos ocults que donen directament a la mar —vaig eixir en defensa de Paté, perquè no desitjava que quedara en entredit la llegenda—. Però ningú no s'ha decidit mai a buscar-los, que jo sàpiga, perquè si algú ho ha fet i els ha trobat, mai no ho ha dit. Potser si trobàvem l'entrada als passadissos, hi descobriríem alguna cambra secreta, o algun enfonyall, on l'anell poguera estar amagat...». (Capítol 2)

### 3. La platja nord



En aquesta platja es desenvolupen diferents accions, ja que s'ha de passar per ací per a arribar al castell. Per exemple, al capítol 5, quan comencen a investigar sobre l'assassinat, els adolescents fan de detectius durant 4 dies. El fragment que plantegem és:

«El lloc on solíem veure'ns era al començament de la platja nord, davant el bar de la Sirena, que era la distància mitjana entre es que vivíem al poble i els que vivien als apartaments.

—A les onze —va recordar Tubarro. I res de fer-se'n enrere. Aleshores a decidirem què fer.

A les onze no hi vam faltar ningú. Sabíem que la carta no arribaria fins l'endemà a mans de l'alcalde. Mentrestant, un assassí anava solt.» (Capítol 4)

### 4. Passeig Marítim



« Estàvem Ducados i jo passejant pel passeig Marítim. Miràvem els banyistes de la platja. Cansats i suats de la calor que feia, vam aprofitar un banc per a seure-hi un moment, El tronc de la palmera projectava la seua obra sobre una part del banc. Mirant com estàvem la platja, van passar dos homes majors, pensionistes, que

parlaven entre ells. Tenien accent de l'Horta de València. L'un comentava amb l'altre: —Fa deu dies que se n'anà a pescar. Per a mi que açò no li ha agradat i se n'ha tornat al poble, perquè no ha aparegut més per l'apartament. » (Capítol 7)

Tot seguit ens endinsem en el nucli antic de Peníscola, on l'acció ocorre per diversos carrers estrets i places menudes, que mostren l'atractiu de la localitat i que motiven l'alumnat per moure's. Aquests espais apareixen perquè són el lloc que permet arribar al castell, a les platges i la casa de l'assassí.

## 5. Carrer Oblit



«Vam entrar al port. Vam deixar la barca amarrada al seu lloc i vam córrer cap al castell. Ens vam situar més o menys en la vertical on havíem trobat l'entrada a la cova, a la dreta de les Escales del Papa. Dominàvem quasi tot el penya-segat, encara que la costa rocallosa quedava en alguns punts amagada de la nostra vista pels sortints o la panxa del mateix promontori. Però vam anar recorrent el rocam a dreta i esquerra, des de la Bateria Nova a la de l'Oblit, fins que vam descobrir el menor rastre de la barqueta.» (Capítol 3)

## 6. Part de la muralla





«Plens d'emoció vam dirigir-nos cap al castell. Vam saltar per la Bateria del Terraplé a la roca, en la vertical de la qual hi havia l'entrada que nosaltres havíem descobert. Vam resseguir la muralla fins arribar a l'esquerra de les Escales del Papa, on la roca ens permetia poder seure sense cap perill i esperar. A la nostra esquerra es trobava la Bateria del Maset.» (Capítol 4)

## 7. Carrer dels Sants Màrtirs



«No va tardar a arribar, baixant pels Sants Màrtirs, un cotxe esportiu. Era un *Porsche* dels anys setanta. El conductor va aparcar sense tancar la porta amb clau. Es va dirigir a la mateixa casa i va eixir al cap de cinc minuts. El *Porsche* va arrancar veloçment. Llavors, Pedal i Paté el van seguir amb la Yamaha.

Els vam veure eixir pel passeig Marítim. El *Porsche* no podia avançar massa a causa de la densitat del trànsit. Després ens va semblar que aparcava davant de l'hotel Miami. Prop d'allí, dos hotels més a la dreta, hi ha la discoteca. Però el jove es va fer fonedís. Paté i Pedal van tornar on érem nosaltres, tots desil·lusionats.» (Capítol 5)

## 8. Carrer Esperança



«Vam comprar un fullet turístic. En el centre hi havia el plànol de Peníscola. Vam assenyalar les dues entrades a les coves. Va ser una tasca fàcil. El més difícil va ser arribar a un acord sobre les dimensions de les coves, la longitud i direcció dels passadissos. Hi havia discrepàncies, algunes mínimes. De manera que vam tirar pel carrer del mig. La nostra sorpresa va ser quan totes les probabilitats ens menaven a un petit carrer, llarg i estret, que no tenia eixida. Es trobava darrere de la plaça d'Armes, a l'esquerra baixant pel carrer dels Sants Màrtirs. Era el carrer de l'Esperança.» (Capítol 6)

### **9. Portal fosc**



«Vam veure que pujava pel carrer dels Sants Màrtirs i que es perdia en el Portal Fosc. Vam esperar un moment abans de precipitar-nos cap a la casa d'on havia eixit. Efectivament, era una casa d'aspecte vell.» (Capítol 7)

### **10. Carrer de Sant Roc**



«Quan vam veure que l'home es perdia carrer de Sant Roc avall, vam comprovar si la casa vella tenia o no porta o finestra que donara a la plaça d'Armes. I no en tenia. Perquè la casa tenia paret mitgera amb una altra.» (Capítol 7)

### 11. Carrer del Castell



«Encara vam veure l'home que tombava a l'esquerra quan va arribar a la plaça de Sant Roc. Ens vam precipitar al carrer del Castell. Però l'home havia desaparegut. Vam córrer per si de cas havia girat a dreta o esquerra, però res.

—Només ha pogut entrar en aquesta casa d'ací —va dir Ducados.

Va assenyalar l'única porta que hi havia al carrer del castell, a mà esquerra.» (Capítol 8)

### 12. Carrer Jaime Sanz Roca



«Es van fer les deu. Aleshores vam veure que l'home es va abocar al balcó. Va mirar cap a la plaça de Sant Roc. Després va mirar cap a nosaltres. Va arrufar les celles. Se'n va entrar cap a dins. Un quart d'hora més tard va eixir de casa. Duia

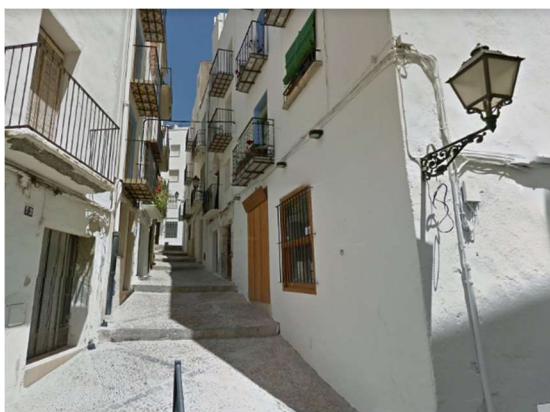
una roba vella. Va tirar per la plaça de Sant Roc i va trencar pel carrer de Jaume Sanç. El vam seguir. Va arribar a la placeta de Sant Blai, continuà pel carrer de Donya Matilde, després pel de soler i el del Sospir, i va fer cap a la porta de Sant Pere. Es va dirigir al port. No el vam perdre de vista fins que el vam veure pujar en una barqueta.» (Capítol 8)

### 13. Carrer Matilde Thino



«Es van fer les deu. Aleshores vam veure que l'home es va abocar al balcó. Va mirar cap a la plaça de Sant Roc. Després va mirar cap a nosaltres. Va arrufar les celles. Se'n va entrar cap a dins. Un quart d'hora més tard va eixir de casa. Duia una roba vella. Va tirar per la plaça de Sant Roc i va trencar pel carrer de Jaume Sanç. El vam seguir. Va arribar a la placeta de Sant Blai, continuà pel carrer de Donya Matilde, després pel de soler i el del Sospir, i va fer cap a la porta de Sant Pere. Es va dirigir al port. No el vam perdre de vista fins que el vam veure pujar en una barqueta.» (Capítol 8)

### 14. Carrer Sospir





«Es van fer les deu. Aleshores vam veure que l'home es va abocar al balcó. Va mirar cap a la plaça de Sant Roc. Després va mirar cap a nosaltres. Va arrufar les celles. Se'n va entrar cap a dins. Un quart d'hora més tard va eixir de casa. Duia una roba vella. Va tirar per la plaça de Sant Roc i va trencar pel carrer de Jaume Sanç. El vam seguir. Va arribar a la placeta de Sant Blai, continuà pel carrer de Donya Matilde, després pel de soler i el del Sospir, i va fer cap a la porta de Sant Pere. Es va dirigir al port. No el vam perdre de vista fins que el vam veure pujar en una barqueta.» (Capítol 8)

### **15. Plaça de les Armes**



«Efectivament, els dos bars que hi ha a la plaça d'Armes tenien les terrasses plenes de gent desdejunant-se o esmorzant. Gent, que com que estava asseguda, podia observar amb massa atenció els nostres moviments. De manera que vam anar a provar sort a la casa del carrer del Castell. Les rendes estaven obertes. Però encara no hi havia massa gent. Es tractava d'aprofitar un moment de descriu, encalar la pilota i entrar per la finestra amb l'excusa de recuperar-la.» (Capítol 8)

### **16. Mur de Santa Bàrbara**



«El cotxe seguia la Suzuki, que va tirar per l'avinguda del port. Després va tòrcer a la dreta, esquivant cotxes i turistes. El *Porsche* ho tenia més difícil per la seua grandària. Sandvitxa, que s'havia adonat que no podria aguantar massa la velocitat i l'empenta del *Porsche*, va intentar tombar a la dreta, per buscar, probablement, l'entrada de Santa Bàrbara, per on el *Porsche* tindria dificultats d'entrar-hi, i així poder perdre's pels carrers estrets on tindria avantatge sobre el cotxe» (Capítol 9)

Baixant el carrer Santa Bàrbara arribem a les muralles, part de les quals és el Mur de Santa Bàrbara. Per això, en el nostre mapa hem encerclat el carrer de Santa Bàrbara, ja que forma part de tota la muralla que envolta el castell.

Com a informació addicional, caldrà dir que en 1993, durant una inspecció rutinària en els llenços del castell de Peníscola es va trobar en la cara exterior d'una de les muralles de Santa Bàrbara la representació de 75 figures d'embarcacions, algunes d'elles gravades amb un instrument punxant, amb traç àgil i espontani.

Podem observar els grafitos en la cara exterior de la muralla de Santa Bàrbara. Concretament és la muralla paral·lela al carrer Farons, entre la bateria del Príncep i la bateria Nova. Aquest llenç de la fortificació es troba literalment pegat al Museu del Mar.

Cal destacar, pel tipus d'embarcacions esquematitzades, que aquests gravats van ser executats a la fi del segle XVII o intervinguts del segle XVIII. Entre els vaixells representats poden distingir-se: Balanceja, *barquete*, tartana o catalana, místic, xabec, galera, galiota, buc de línia artillats de dos i tres ponts i fragates d'un pont artillat. Creuen que la representació obeeix a dues possibles tesis: el fet de representar, per gent resident en la població, la qual cosa estava veient a la platja o recordar algun esdeveniment naval en el qual es va participar fora de les costes de Peníscola. Hi ha més hipòtesis, per exemple, Melià defensa que a Peníscola va existir una escola de navegació, fundada a principis del segle XV per Benet XIII entorn de la biblioteca pontificia i que va arribar, fins a finals del segle XVII. A més va publicar una tesi que sosté que les cartes de navegació que va utilitzar Cristòfor Colón per al descobriment d'Amèrica en 1492, tenien el seu origen en aquesta Escola de Navegació de Peníscola, doncs va anar el Papa Lluís qui va iniciar aquesta ruta Atlàntica després de fundar el Monestir de Santa Maria de la Ràbida (1412) i potenciar la conquesta de les Illes Canàries (1403-1414).

## 2. ITINERARI DE LA RUTA

Com hem esmentat, els espais que apareixen en la novel·la *L'anell del Papa Luna* són reiteratius. Nosaltres proposem fer una ruta ordenada geogràficament perquè siga més senzilla i ràpida que la cronològica, ja que també pretenem fer una visita guiada pel castell i deixar temps lliure perquè els alumnes gaudisquen de la localitat. A continuació, proposem una rúbrica de l'itinerari complet de la ruta literària amb les respectives hores. Tanmateix, és evident que l'horari pot variar en funció de factors diversos i atenent a les necessitats de l'alumnat.

Hores	Parades	Consideracions	Transport	Preu
<b>8:30 h</b>	IES Jaume I (Borriana)	Hi haurà un bus a la porta del centre per poder anar direcció Peníscola	Autobús	Bitllet d'autobús d'anada i tornada: 10€
<b>10:00 h</b>	Arribada al port de Peníscola	El autobús ens deixarà al port de Peníscola	A peu	
<b>10:15 h</b>	Visita per la part antiga de Peníscola (llegint els fragments que apareixen al llibre)	Visitarem el Portal de Sant Pere, Portal Fosc, Carrer de l'Oblit, Carrer de l'Esperança, Carrer dels Sants Màrtirs, la Plaça d'Armes i el carrer del Castell	A peu	
<b>11:00 h</b>	Visita al castell	Veurem el castell amb una visita guiada	A peu	5€
<b>12:00 h</b>	Esmorzar	Esmorzarem tots junts a la Plaça d'Armes	A peu	Els xiquets podran esmorzar (recomanable portar un entrapà) o podrem comprar-lo
<b>13:00 h</b>	Seguim fent una visita guiada per Peníscola (llegint els fragments que apareixen al llibre)	Visitarem el Carrer de Sant Roc, la Plaça de Sant Roc, la Plaça de Sant Blai, el Carrer de Donya Matilde, el Carrer de Santa Bàrbara i el Mur de Santa Bàrbara i acabarem al Museu de la Mar	A peu	L'entrada al Museu de la Mar és gratuïta
<b>14:00 h</b>	Dinar	El dinar s'oferirà ja com a temps lliure i podran anar a qualsevol lloc (recomanarem a l'alumnat que visite llocs que ja hem vist o que encara falta per visitar, fixant-se en els llocs de la història...)	A peu	Depén (recomanable portar el dinar)

<b>15:00 h</b>	Activitats	Gravació d'una llegenda pels carrers de Peníscola	A peu	
<b>17:00 h</b>	Visitarem el Passeig Marítim i la Platja Nord i reflexionarem sobre la jornada	Quedarem en un punt en comú (ja que estan en les hores lliures) i anirem cap al Passeig Marítim. Ja en la platja preguntarem com ha anat la jornada, si han aconseguit gravar amb èxit el vídeo que els demanàvem...	A peu	
<b>19:00 h</b>	Tornarem al Port per a poder agafar l'autobús de tornada a Borriana		Autobús	Bitllet d'autobús d'anada i tornada: 10€
<b>20:30 h</b>	Arribada a l'IES Jaume I		Autobús	
Preu total: 15€				

Com podeu observar, hem dividit la jornada en dos grans blocs: per un costat, la visita cultural de Peníscola, amb la visita al castell i al nucli antic de la localitat, a través dels fragments extrets de la novel·la *L'anell del Papa Luna*. Per l'altre costat, una vesprada de temps lliure en què l'alumnat ha de realitzar la gravació de la llegenda redactada a classe amb el suport del professor. Per a desenvolupar aquest segon bloc, el professor ha de tenir localitzats els alumnes i ho pot fer mitjançant diferents mètodes: des del fet de posseir el contacte del telèfon mòbil d'un dels membres del grup, o a través de la xarxa social Twitter, on els alumnes poden penjar una fotografia del lloc on estan localitzats.

El mediador de la ruta literària, excepte durant la visita al castell que serà el guia, en tot moment serà el professor, que també haurà de mitjançar el comportament de l'alumnat, pautar quin fragment del llibre ha de llegir cada alumne i deixar temps perquè l'alumnat pugui realitzar les activitats durant la ruta conteses en el quadern didàctic.<sup>5</sup> És més, després de la lectura de cada fragment, el professor plantejarà a l'alumnat que indique què és el que ocorre abans i després referent a l'acció ocorreguda en l'obra.

<sup>5</sup> Podeu trobar aquest quadern en l'annex 3, com s'especifica en l'AR9 (§5.2.2).



## V. ACTIVITATS DE LA SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA

Hem programat un total de 14 activitats que permetran l'assoliment dels objectius i continguts contesos en el 3r capítol. Tot seguit enumerem, de manera gràfica, les distintes activitats per a, posteriorment, explicar-les.

### 1. TAULA DE LES ACTIVITATS

ACTIVITAT <sup>6</sup>	ORGANITZACIÓ	RECURSOS	T.	OBJECTIUS	COMPETÈNCIES <sup>7</sup>
AP1 Preguntes inicials sobre les vacances i llegendes	Grup classe	Recursos propis de l'exposició oral	15 min.	1.1	[CCLI]
AP2 Trencaclosques de la portada	Grups	Fitxa i recursos propis de l'exposició oral	15 min.	1.1, 4.2, 5.1, 5.3	[CCLI] [CEC]
AP3 Visionat del vídeo «Joan Pla i la seua literatura»	Grup classe	Suport informàtic i recursos propis de l'exposició oral	20 min.	1.1, 2.1, 5.3	[CCLI] [CAA] [CD]
AR4 Lectura guiada de l'obra	Grup classe	Llibre de lectura i recursos propis de l'exposició oral	3 h	1.1, 3.1, 4.1, 4.2	[CCLI] [CEC] [CAA] [SIEE] [CSC]
AR5 Elaboració d'un mapa de Peníscola	Individual	Mapa de Peníscola i recursos per a escriure tradicionals	15 min.	5.1, 5.3	[CCLI] [CEC]
AR6 Retroalimentació de les característiques	Grup classe	Recursos per a escriure tradicionals	20 min.	1.1, 4.2	[CCLI] [CD]

<sup>6</sup> AP: activitat referida a la fase de preparació.  
AR: activitat referida a la fase de realització.  
AA: activitat referida a la fase d'avaluació.

<sup>7</sup> CCLI: competència comunicació lingüística.  
CEC: consciència i expressió cultural.  
CAA: competència aprendre a aprendre.  
CD: competència digital.  
SIEE: sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.  
CSC: competències socials i cíviques.

de la llegenda		i/o digitals			
AR7 Producció d'una llegenda	Grups	Recursos per a escriure tradicionals i/o digitals	1 h	1.1, 5.1, 5.2, 7.1	[CCLI] [CEC] [CAA] [SIEE] [CSC]
AR8 Domini de les TIC	Grup classe	Suport informàtic	40 min.	6.1	
AR9 Ruta literària	Grup classe	Suport informàtic i recursos propis de l'exposició oral	10h	1.1, 2.1, 3.2, 3.3, 4.1, 5.3	[CCLI] [SIEE]
AR10 Enregistrament de la llegenda	Grups	Recursos per a escriure tradicionals i/o digitals	2h	1.1, 5.2, 5.3, 6.1	[CCLI] [SIEE] [CSC]
AR11 Muntatge del producte final	Grups	Suport informàtic i recursos propis de l'exposició oral	2h	5.2, 5.3, 6.1	[CCLI] [CAA] [CD] [SIEE]
AR12 Visita de Joan Pla	Grup classe	Recursos propis de l'exposició oral	1h	1.1, 2.1, 3.3	[CCLI] [CAA] [SIEE]
AA13 Confecció del quadern didàctic	Individual	Recursos per a escriure tradicionals i/o digitals	2h	1.1, 2.1, 3.2, 4.2, 7.1	[CCLI] [CD]
AA14 Visualització i coavaluació del producte final	Grups	Suport informàtic, recursos propis de l'exposició oral i graella de coavaluació	2h	5.2, 5.3	[CCLI] [CAA]

## 2. ORIENTACIONS METODOLÒGIQUES

La present seqüència didàctica ha estat programada per a un total de 25 hores de duració, temporització que s'ha d'ajustar atenent a les necessitats i als interessos de l'alumnat. Hem de tenir en compte, entre altres factors, la quantitat i el manteniment de coneixements previs, o la capacitat crítica de què es disposa. A més, també s'ha d'ajustar als recursos de què compta l'aula, ja que és una seqüència ideada per a la

utilització de les TIC. Precisament l'ús de materials digitals serveix per a captar l'atenció de l'alumne i el motiva per a la realització de les diferents activitats. També ens permet a nosaltres, com a docents, comprovar que té un domini necessari i eficient d'aquests recursos per a l'execució de les tasques.

Per un altre costat, aquesta seqüència està programada tenint en compte els objectius i continguts referits al currículum oficial de la Comunitat Valenciana per a 1r d'ESO. Nosaltres hem centrat l'atenció en les llegendes, que formen part de l'imaginari col·lectiu per tal de revalorar la literatura oral i hem optat pel desenvolupament d'una ruta literària, objecte del Pla lector del centre, que és un motiu que permet l'alumnat interessar-se per les lectures. Ara bé, aquesta seqüència didàctica es podria ampliar a altres gèneres literaris i adaptar-la a 2n o 3r d'ESO, nivells en què s'aprofundeixen tant en els continguts com en els objectius.

A més, la seqüència proposa un plantejament didàctic que afavoreix l'aprenentatge significatiu a través de la metodologia constructiva. És a dir, a través de les diverses activitats, l'alumne, que és el centre de l'interés, ha de ser capaç de construir el coneixement. En aquest sentit, el docent rep la funció de mediador per assegurar que l'alumnat l'assolisca. Convindria, tot seguit, realitzar algunes indicacions sobre el desenvolupament de les activitats proposades i els materials emprats. Per a fer-ho, hem dividit les activitats prenent la ruta literària com a element focal. Així, diferenciem entre: activitats abans de la ruta, activitats durant la ruta i activitats després de la ruta.

### *2.1. Activitats abans de la ruta*

**API.** Considerem que les preguntes proposades per a ser formulades s'ajusten a 1r d'ESO, ja que ens permeten incitar els alumnes a respondre a través del motiu del viatge. A més, és una activitat que ajuda els alumnes a interactuar amb el tema que estudiarem a continuació, com és la llegenda. La idea és fer un núvol de conceptes que reculli totes les idees proposades, on hem de procurar la participació de tot l'alumnat. Una mostra de les preguntes podria ser la següent:

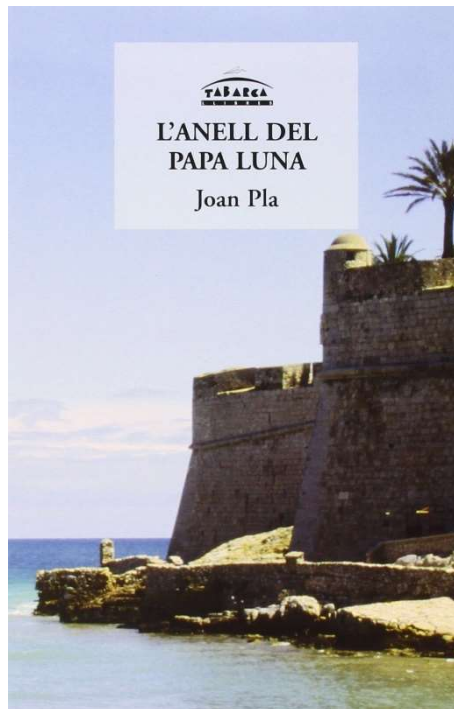
#### **Preguntes inicials sobre els viatges i les llegendes:**

- On anireu vosaltres de viatge aquest estiu?
- Preferiu visitar llocs turístics o fer viatges més relaxats?
- Coneixeu algun poble amb castell?

- Els castells disposen d'alguna llegenda o història a contar?
- Què és una llegenda?

**AP2.** Després d'explicar, en termes generals, què és una llegenda, lliurarem als alumnes, disposats en grups de 3 o 4 persones, la portada de l'obra *L'anell del Papa Luna* sense el títol. A través de les idees extretes en l'AP1 hauran d'imaginar quin és el títol amb l'objectiu de connectar el motiu de la llegenda amb la imatge. Afegim tot seguit la portada.

**Portada de *L'anell del Papa Luna*:**



Una vegada s'han posat en comú totes les idees, indicarem que l'obra s'anomena *L'anell del Papa Luna* i ocorre a Peníscola. En aquest punt cal explicar la llegenda a l'alumnat perquè en siga conscient i valore la tradició oral, que encara perdura fins a l'actualitat, i que en aquesta obra serveix com a pretext per a desenvolupar l'acció que transcorre. En aquesta novel·la, la persona encarregada de traslladar la literatura oral, caracteritzada generalment per no tenir un autor concret, a l'escrit ha sigut Joan Pla.

**AP3.** Creiem que la selecció del vídeo<sup>8</sup> és adequada per a 1r d'ESO, ja que d'una manera breu presenta l'autor de l'obra que llegiran i que després, en l'AR12, comentaran amb ell. Joan Pla és un autor que resideix al municipi on està ideada la

---

<sup>8</sup> Podeu visualitzar el vídeo complet a l'enllaç següent de Vimeo: <<https://vimeo.com/29946134>> [consulta: 15 novembre 2018].

seqüència, la qual cosa crea un vincle emocional que pot atraure l'alumnat a la lectura. Aquest autor és considerat un clàssic, que va abraçar l'èxit amb *Mor una vida, es trenca un amor* (1981), però que també ha cultivat novel·les adreçades a un públic infantil. És, per tant, important que el coneguen, ja que és un referent en la literatura infantil i juvenil del País Valencià. Algunes de les preguntes que podem formular després del visionat són les següents:

**Preguntes sobre «Joan Pla i la seua literatura»:**

- Havíeu sentit alguna vegada el nom de Joan Pla?
- A l'escola heu llegit alguna obra d'ell?
- Sabeu que viu al vostre poble?
- Us sona l'obra *Mor una vida, es trenca un amor*?

Cal remarcar als alumnes que algunes de les obres de Joan Pla, com *El camí sense retorn*, *El misteriós punyal del pirata* o *El misteri de l'anell de diamants*, estan ambientades en localitats i espais propers a ells;<sup>9</sup> per tant, si el fet que una obra ocorrega en un lloc pròxim engresca l'alumnat a la lectura, cal incidir-hi. A més a més, és important esmentar que llegiran una de les obres mencionades en el vídeo, i que hauran d'anar pensant preguntes per a formular a l'autor quan visite l'institut. De nou, cal assegurar la participació de tot l'alumnat. Tot a través de la metodologia inductiva, en què l'alumnat adquireix els coneixements a partir de la reflexió que en fa.

**AR4.** El fet de guiar la lectura és essencial per a assegurar, d'una banda, que tot l'alumnat comprén l'obra i, de l'altra, que l'està llegint veritablement. Hi ha alumnes que tenen més dificultats de concentració; per tant, hem de llegir el principi de cada capítol a classe i la resta a casa amb l'objectiu també de motivar a la lectura. Després de cada capítol, un nombre de persones proporcional al grup de la classe i a la resta de capítols i de dies, ha de resumir el capítol llegit en veu alta i s'han de resoldre els dubtes plantejats. Opcionalment, el professor pot resumir el primer capítol com a exemple i, en aquest cas, explicar també la importància que els personatges no tenen nom pròpiament, sinó que s'anomenen per un sobrenom. Aquesta activitat ha de promoure la reflexió de l'estudiantat, que també pot preveure com succeirà la resta de capítols.

**AR5.** La present seqüència didàctica disposa d'un producte final, que és l'elaboració d'un vídeo per grups que narre una llegenda inventada pels carrers de

---

<sup>9</sup> A l'entrevista que li vàrem realitzar, transcrita en l'annex 1, podeu consultar aquesta informació.

Peníscola, on transcorre l'acció. Lliurarem a cada alumne un mapa de la localitat de Peníscola i, mentre llig l'obra, haurà d'assenyalar els carrers per on transcorre l'acció a fi de servir de suport per a l'activitat final. Aquest mapa també servirà de profit per a orientar-se durant la ruta literària, que és l'AR9.

### Mapa de Peníscola:



**AR6.** A través de l'AP1 i l'AP2 introduïm l'alumnat al món de les llegendes. Recuperem, en aquesta activitat, les idees que ja havien extret sobre la llegenda i que havien completat a través de la lectura de l'obra *L'anell del Papa Luna*, acció de la qual té com a pretext una llegenda. Per a repassar aquestes idees, podem plantejar diferents qüestions, com:

### Preguntes de retroalimentació sobre les llegendes:

- Què havíem comentat que era una llegenda?
- En l'obra *L'anell del Papa Luna* es narra alguna llegenda?
- Per què creieu que és important conèixer les llegendes?
- Coneixeu alguna llegenda del vostre poble?
- Què hauríem de tenir en compte si volguérem inventar una llegenda?
- Opcionalment, es pot lliurar una fitxa que reculli les idees essencials d'aquest tipus de text.<sup>10</sup> Hem d'emfatitzar que la següent activitat que realitzaran serà precisament la producció d'una llegenda.

<sup>10</sup> Podeu trobar les característiques essencials de la llegenda al web <<http://www.xtec.cat/~bgene2/llegendes/que%20son%20llegendes.htm>>. [Consulta 02 desembre 2018]

**AR7.** En grups de 4 persones, els alumnes hauran d'inventar una llegenda alternativa a la que apareix en l'obra *L'anell del Papa Luna* i que siga factible per al desenvolupament de l'obra. És a dir, el pretext que desenvolupa l'acció en aquesta obra és una llegenda concreta. Tenint com a exemple aquesta, l'alumnat en grup haurà d'inventar-ne una altra que siga original i que ocorrega pels carrers de Peníscola. La creació de la llegenda serà per escrit sota la supervisió del professorat, però no s'haurà de lliurar, sinó que l'alumnat l'haurà de conservar per a dramatitzar-la a Peníscola mateixa després de la ruta literària, com es planteja a l'AR10.

**AR8.** El producte final ha de ser enregistrat i editat mitjançant algun suport informàtic. Hi ha diferents tipus de programes que permeten editar un vídeo, entre els quals es troba el Movie Maker, que és gratuït. Cal explicar als alumnes el funcionament del programa perquè siguen capaços d'utilitzar-lo per a elaborar el producte del qual seran avaluats. Per a aconseguir-ho, el professor explicarà les seues funcions bàsiques, a més de mostrar algun exemple senzill d'un vídeo editat. Opcionalment, pot lliurar als alumnes una fitxa amb les instruccions bàsiques del programa utilitzat. D'altra banda, el professor afegirà indicacions concretes i oportunes sobre l'enregistrament del vídeo durant la ruta literària.

## *2.2. Activitats durant la ruta*

**AR9.** En començar la ruta literària, lliurarem a l'alumnat un quadern didàctic amb les diferents activitats que hauran de realitzar individualment durant aquesta ruta i posteriorment, a més del tríptic, l'itinerari i els fragments que es llegiran. En el capítol 4 hem afegit les propostes de lectura i els llocs literaris. D'altra banda, en l'annex 3 podeu trobar el quadern didàctic que hem elaborat.

**AR10.** Després de finalitzar la ruta literària pròpiament, els alumnes, en grup, hauran d'enregistrar la llegenda que havien redactat en l'AR7 amb el suport i ajuda del professor, guiats pel mapa de l'AR5. Cal que els alumnes no lligin la llegenda, sinó que actuen amb el text ja memoritzat i mostrant naturalitat. Per a enregistrar-la podran utilitzar una càmera digital o qualsevol telèfon mòbil que dispose de càmera.

## *2.3. Activitats després de la ruta*

**AR11.** Considerem que, amb les instruccions donades en l'AR8, els alumnes seran capaços d'editar la llegenda enregistrada en l'AR10. Aquesta activitat es durà a

terme per grups a l'aula d'informàtica del centre escolar a fi de beneficiar-se'n de l'ajuda del professor i perquè pot haver-hi alumnes que no disposen de suport informàtic a casa.

**AR12.** Creiem que el fet de rebre un escriptor motiva els alumnes a llegir la seua obra, a més que crea un vincle emocional bidireccional, especialment si s'efectua després d'una ruta literària. A través d'aquesta activitat, pretenem que els alumnes, després que el professor presente Joan Pla, siguin capaços de formular preguntes referents a l'obra, a la ruta literària, al procés d'escriptura i a dades biogràfiques en general. L'objectiu és que els alumnes se senten confortables de conversar amb un escriptor i despertem la curiositat de descobrir més novel·les.

**AA13.** La confecció d'un quadern didàctic és una activitat d'avaluació perquè permet al professor assegurar-se que els continguts de la seqüència han sigut apresos per cada alumne. Aquest material es començarà a treballar durant la ruta literària, però es continuarà després d'aquesta, amb l'entrevista a Joan Pla, en l'AR12, i amb la resta d'activitats plantejades. És més, es lliurarà al professor abans de la projecció dels vídeos, l'AA14. En l'annex 3 podeu trobar el quadern didàctic ja elaborat. Les diferents activitats plantejades treballen especialment l'expressió escrita, ja que es focalitza l'atenció en l'expressió oral en les activitats de preparació, a més de les dues activitats de la ruta literària, la visita de Joan Pla i el producte final. Per un altre costat, el quadern didàctic és una activitat d'avaluació individual, al contrari del producte final, que avalua, entre altres aspectes, el treball cooperatiu.

**AA14.** El producte final d'aquesta seqüència didàctica és la dramatització d'una llegenda inventada per grups en l'AR8, enregistrada en l'AR10 i editada en l'AR11. Per tant, constitueix un producte que es treballa de manera progressiva sota la supervisió del professor en tot moment. A banda de l'eficàcia del treball cooperatiu, s'ha d'avaluar l'originalitat de la llegenda inventada, la participació, la qualitat d'edició, la correcció i l'expressió oral. A més, els alumnes mateixos s'avaluaran els uns als altres<sup>11</sup> i, opcionalment, es pot atorgar un premi a l'equip guanyador, a fi de facilitar la motivació.

---

<sup>11</sup> En l'annex 4 hem afegit una fitxa de coavaluació del producte final.



## VI. REFLEXIÓ FINAL

Conclòs el nostre treball, hem pogut assabentar-nos més sobre l'escriptor de la nostra lectura. Joan Pla és majoritàriament un escriptor de literatura juvenil, encara que també ha escrit per a adults. A més, ha dedicat tota la seua vida a transmetre literatura en valencià i no sols ha cultivat el gènere de la novel·la, sinó que també ha compost poesia. Pla destaca per la novel·la *Mor una vida, es trenca un amor* i a partir d'aquesta obra moltes edicions li han encomanat fer una novel·la juvenil «per urgència» i, en concret, la nostra lectura, *L'anell del Papa Luna*, és una d'elles.

Així doncs, vam decidir fer la ruta literària que ens proposava per Peníscola i ens vam adonar que alguns llocs eren inventats o canviaven alguns noms de carrers, però la majoria n'eren reals. Cal dir, però, que la nostra ruta literària sols es concentra en la nostra lectura i no en l'autor real, així que no vam tindre dubtes a fer-la perquè vam localitzar els llocs sense cap dificultat i, a més, és factible pel que fa a la seua duració, encara que pot variar segons l'actitud i la implicació de l'alumnat, les condicions meteorològiques, la visita guiada al castell, els dinars...

Pel que fa a la innovació amb aquest treball, primer que tot trobem que els alumnes ixen de l'aula per a conèixer un poble de la seua província. A més, amb les diverses activitats, ens trobarem amb el treball cooperatiu on utilitzaran les seues habilitats socials, la imaginació, la reflexió, la producció escrita i oral..., utilitzant continguts procedimentals i actitudinals. A més a més, es treballarà d'una manera més lúdica i dinàmica amb l'alumnat perquè gaudisquen alhora del seu aprenentatge i puguen motivar-se i implicar-se en la lectura i la seua interpretació, que com a resultat aconseguirem un pla d'animació a la lectura.

Per acabar, direm que la nostra ruta ha servit per a conèixer a l'autor, la seua obra (que tracta temes d'adolescents, cosa que la fa més propera) i Peníscola, i que pot ser l'alumnat no coneguera a l'autor (que és del mateix poble que ells) o, fins i tot, Peníscola (poble de la mateixa província). A més, aquesta experiència serà enriquidora per a la llengua, que serà utilitzada per part de l'alumnat durant tota la ruta i les activitats que es faran en aquesta, encara que el català no siga una llengua majoritàriament parlada a Peníscola per la freqüentació de turistes.

Conclourem dient que aquesta ruta és molt efectiva i que es pot fer sense cap problema, i per a poder donar constància d'això, citem a l'IES Manuel Sales i Ferré

d'Ulldecona, que ha fet aquesta ruta literària llegint diferents fragments del llibre pels carrers de Peníscola i van fer de guies turístiques amb informació històrica, geogràfica i cultural que els alumnes havien preparat, a més de visitar el castell i el Museu del Mar. Cal dir, però, que la nostra proposta presenta diverses diferències, encara que podem trobar com a similar la lectura dels fragments del llibre, ja que el nostre enfocament és sobretot representar-lo.

## VII. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BAILE, E. & D. ESCANDELL (2016), «Educació literària: perspectives didàctiques actuals en la literatura per a infants i jòvens», *Ítaca* 7, p. 13-15.
- BALLESTER, A. (2011), «La narrativa valenciana de tradició oral», *L'Aiguadolç* 39, p. 67-70.
- BATALLER, A. (2011), «Las geografías literarias como proyecto de innovación literaria», dins Núñez, Rieras & Del Moral (coord.), *La investigación en didáctica de la lengua y la literatura: situación actual y perspectivas de Futuro*, Sociedad Española de Didáctica de la Lengua y la Literatura, p. 1959-1976.
- CANYELLES, T. (2014), «“La llegenda parteix d’un fet real”», *Ara Balears* 28-5-2014. Disponible en línia a: <[https://www.arabalears.cat/premium/cultura/llegenda-parteix-Dun-fet-real\\_0\\_1146485469.html](https://www.arabalears.cat/premium/cultura/llegenda-parteix-Dun-fet-real_0_1146485469.html)>. [Consulta: 02 desembre 2018]
- COLL, M. (2014), «La literatura popular com a font de recursos educatius: una aproximació», dins Bataller, A. & M. Coll (coord.), *Literatura oral i educació: simbiosi i complicitats*, Grup d’Estudis Etnopoètics de la Societat Catalana de Llengua i Literatura / Arxiu de tradicions de l’Alguer, p. 31-44.
- DNV = *Diccionari normatiu valencià* (2016), 1a ed., València, Publicacions de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua. Disponible en línia a <<http://www.avl.gva.es/lexicval/dnv>>. [Consulta: 30 novembre 2018]
- FLUIXÀ, J. A. (2010), «Joan Pla i l’aventura iniciàtica», *Caràcters* 53, p. 46.
- FLUIXÀ, J. A. (2011), «Panorama de la literatura infantil i juvenil al País Valencià», *L'Aiguadolç* 39, p. 9-31.
- LLUCH, G. & C. VALRIU (2013), *La literatura per a infants i joves en català: anàlisi, gèneres i història*, Alzira, Bromera.
- PLA, J. (1990), *L’anell del Papa Luna*, València, Tabarca.
- VALRIU, C. (1998), 2a ed., *Història de la literatura infantil i juvenil catalana*, Barcelona, Pirene.
- VALRIU, C., «Rondalles i llegendes. Material elaborat per la professora Dra. Caterina Valriu». Disponible en línia a: <[http://uom.uib.cat/digitalAssets/321/321718\\_rondalles-i-llegendes-uom.pdf](http://uom.uib.cat/digitalAssets/321/321718_rondalles-i-llegendes-uom.pdf)>. [Consulta: 02 desembre 2018]

**Webgrafia:**

- <http://rtecasajaime.blogspot.com/2013/05/el-papa-luna-entre-la-historia-y-sus.html>
- <http://3x4.info/2012/10/la-flota-olvidada-de-pensicola/>
- <https://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0009094.xml>

## VIII. ANNEXOS

### 1. ANNEX 1: ENTREVISTA A JOAN PLA

El 20 de novembre de 2018 vam entrevistar l'escriptor Joan Pla a Borriana, localitat on resideix actualment.



Adjuntem, tot seguit, les diferents qüestions que li vam formular:

#### **1. Quan vas començar a escriure: quan treballaves o abans?**

Quan estava al col·legi de Vila-real ja vaig escriure poesia. Després vaig continuar fent poesia quan estava de mestre a Godolleta, on vaig estar 5 anys. I és que abans de Borriana vaig treballar a diversos pobles, com l'Alcora, però com que tenia un xiquet vaig demanar un lloc fix, que va ser Godolleta. Finalment em vaig establir a Borriana.

#### **2. Per què vas començar a escriure?**

Perquè m'estimava la llengua. En aquell temps en què vaig començar a escriure hi havia poca gent que s'interessava pel valencià. Jo vaig començar a interessar-me per la llengua a l'edat dels 15 anys. Recorde que la poca gent que estudiava valencià ho feia a través de Lo Rat Penat per correspondència. Justament, al col·legi d'Almassora on jo estudiava hi havia dos professors que havien fet aquest curs per correspondència. Ells em van deixar revistes, llibres, i arran d'ací, llegint, vaig aprendre el valencià. Després vaig fer un any per correspondència per Lo Rat Penat, i ja quan coneixia el valencià, em vaig interessar molt per la gramàtica de Carles Salvador. Per tant, sense fer estudis universitaris, vaig ser capaç de conèixer i estudiar el valencià. La meua intenció era

donar-lo a conèixer, i vaig pensar que si escrivia i em publicaven coses ho podria fer. I així va ser. Vaig tenir la sort que l'any 1980 em publicaren la narració *No fiqueu llores sobre el meu nom*, que tracta sobre un pintor i restaurador de ceràmica d'Artana, que després de la guerra va estar condemnat a mort, i li van perdonar la sentència, enviant-lo, al cap d'uns anys, exiliat a Barcelona, on va desenvolupar la seua carrera. Com a curiositat us puc dir que tinc un quadre d'aquest pintor, pintat a espàtula, que em va regalar quan em vaig casar, ja que hi tenia molta amistat amb ell des de la meua època a Artana i quan va morir, vaig fer una novel·la sobre ell, *El crist romànic*.

### **3. Quan vas començar a escriure poesia, ho vas fer en castellà o en valencià?**

En valencià, naturalment: jo sempre he escrit en valencià. Com que en el moment de començar a escriure poesia estava en un col·legi religiós, vaig començar amb la poesia religiosa. Després a Godelleta ja vaig escriure poesia de caire social, nacionalista... fins que finalment em vaig adonar que la poesia no anava amb mi, i vaig esgarrar tots els poemes que havia escrit, excepte tres sonets i una poesia que m'he guardat. Ho vaig fer desaparèixer tot, i ja vaig començar a dedicar-me a la prosa.

### **4. Quan escrius, prens algun autor com a model?**

Jo he llegit novel·la de tota mena: novel·la negra, històrica i també altres gèneres com la poesia o l'assaig, literatura de tota classe en català, d'autors francesos, noruecs, anglesos, àrabs, italians, i crec que algun rus. Sobretot, he llegit autors com Llorenç Vilallonga, que és mallorquí, o Mercè Rodoreda, que és catalana. Continue llegint molta poesia d'autors molt diferents, catalans, estrangers, i també en espanyol, encara que en menys freqüència. Es pot dir que cada lectura és una font d'inspiració.

### **5. Per què vas decidir escriure obres que s'emmarquen dins de la literatura infantil i juvenil?**

Perquè m'ho van començar a demanar editors com Bromera, Gregal, Tabarca, i també editorials catalanes com Empúries, Columna (Edicions 62 actualment), i perquè feia molta falta en aquell temps. Però de tant en tant abandonava aquest registre per a escriure novel·la negra, que m'encanta i dins del Bullent vaig escriure dues (*Un cadàver amanit amb xampany*, i *Tots els noms d'Eva*), i una en edicions 96 (*Don Fabrizio, un cadàver al Prince Building*). L'última va ser *Ciutat de corrupcions*. Açò no vol dir que no n'escriga cap altra, sempre que tinga una idea interessant. Però bé, retornant al tema

de la literatura infantil i juvenil, va ser a causa de la necessitat que hi havia en aquell moment. A més, vaig tenir bones idees i també pagaven bé.

#### **6. Sempre havies pensat escriure per a joves?**

Doncs no. Quan vaig escriure *Mor una vida, es trenca un amor*, l'any 1980, la vaig pensar per a adults, i la vaig enviar al premi Ciutat de València de novel·la per a adults, i va quedar finalista. Un dels que em va votar favorablement perquè fora guanyadora va ser Enric Valor. Aquell mateix any Joan Oleza, professor a la Universitat de València, es va presentar al mateix premi amb *Tots els jocs de tots els jugadors*, resultant la novel·la guanyadora. Com que va ser finalista, també van publicar la meua novel·la que va tindre un èxit que continua hui en dia. El vot d'Enric Valor en aquella votació final em va satisfer molt, perquè era un gran escriptor, i vaig pensar que la novel·la tindria algunes coses bones perquè ell la votara. He de dir que aquest premi el guanyaria posteriorment amb escreix.

#### **7. Durant els anys que has escrit, has mantingut contacte amb altres escriptors?**

Sí, naturalment, sobretot amb Lluch, Fluixà, amb els escriptors de l'associació El pont de Castelló (entre els quals s'inclou Vicent Usó), i altres com Piera, Bayarri, alguns poetes... No amb tots perquè actualment hi ha molts i a una majoria no els conec, però sí que conec els més clàssics.

#### **8. Quan vas començar a escriure, quin model de llengua vas prendre?**

Vaig prendre el model de llengua estàndard valencià, que empren hui en dia, amb les terminacions en -eix (pateix, aclareix). I en *Mor una vida, es trenca un amor* vaig utilitzar els subjuntius acabats amb -s (anés, vingués, tornés), que crec que en eixa novel·la em van quedar molt bé. La resta de terminacions eren les valencianes, el lèxic valencià, que no vol dir que emprara alguna vegada alguna paraula més catalana. Després vaig usar, en dues novel·les que vaig publicar a Catalunya, les desinències verbals catalanes i també lèxic català, però s'hi notava que estava escrita per un valencià. Actualment continue utilitzant el mateix registre.

#### **9. En la novel·la *L'anell del Papa Luna*, quan els personatges (per la seua joventut) dialoguen, intenten reflectir la col·loquialitat. Com ho aconsegueixes?**

Senzillament fent ús del valencià normal de carrer, però sense caure en barbarismes. És el valencià que fem normalment, sense paraules o frases massa literàries, perquè un jove quan parla no usa expressions d'aquets tipus. És el valencià de carrer que hem de potenciar.

#### **10. Quines qualitats ha de tenir un bon escriptor?**

A banda de fer-se, ha de nàixer i ha de tenir voluntat d'escriure –això ja implica que té imaginació, que és bàsica en l'escriptura–, ha de tenir un domini del llenguatge en tots els seus aspectes, en el literari i el col·loquial, i sobretot molta voluntat de reflectir la seua realitat de l'espai on viu, que domina, de tal manera que tot allò que escriu sempre siga versemblant. Es pot escriure ficció, però sempre amb els peus a la terra, ja que hi ha novel·les que estan molt ben escrites, però que tenen temes d'escriptura que al final de la novel·la no es justifiquen. Tot el que s'escriu ha de ser molt solvent, encara que siga ficció, s'ha de construir com un bloc real i creïble, i hi ha escriptors que això no ho acaben de fer bé.

#### **11. Et consideres un escriptor solvent i versemblant?**

Ho intente. Intente que les meues novel·les estiguen ben lligades, ben escrites, i que tinguen una coherència, perquè si no són coherents, no tenen valor, ja que la coherència és la base de l'escriptura.

#### **12. Quins escriptors consideres que reuneixen tots aquests trets?**

La llista és interminable. Per anomenar alguns que he llegit, podria dir-te Isabel Clara-Simó, Bayarri, Jaume Fuster, Lluç. I molts dels estrangers que he llegit. En general, com comentava, escriptors que ho tenen tot ben lligat i amb coherència. Poques novel·les que he llegit no m'han agradat, i ha sigut per falta de coherència.

#### **13. D'on obtens la font d'inspiració que t'empenta a escriure?**

Puc obtenir-la de fets reals o imaginaris. En el cas dels imaginaris, com ja he dit, sempre use una base coherent i lligada, com a les novel·les *L'ordinador màgic* o *Xantal, la xica digital*. En el cas dels fets reals, en allò que jo observe al poble, en la gent, o idees que em venen al cap i que pense que poden tenir un bon desenvolupament. Sempre en allò que observe o imagine. Per exemple, la novel·la que tinc publicada en Columna Edicions, *La tornada del cometa Haley*, em va vindre perquè estava mirant una revista, i vaig llegir que venia un cometa cap a la terra, i com que el cometa Haley feia any i mig



que havia passat, doncs vaig nugar idees i la vaig escriure. Amb açò vull dir que són idees que em poden ocórrer mirant la televisió o parlant amb algú. Tot és imaginació, fa que les novel·les et vinguen sense parar.

**14. En les teues novel·les tractes temàtiques molt diferents i variades, com l'amor i el misteri. Amb quina temàtica de totes et sents més còmode escrivint?**

Sí, el misteri, l'amor i la mort. Són tres temes bàsics en la meua obra, i estan present en moltes de les meues novel·les. Per exemple, podem trobar la mort a *Camí sense retorn*, de temàtica d'atemptats àrabs. D'amor podríem dir *El temps no passa per Montmartre*, on també hi ha misteri i mort. Aquests són els meus temes recurrents en la literatura juvenil. Quan faig infantil no solc tractar la mort, utilitze altres temes diferents, més agradables per als xiquets, com per exemple *Mussa, el fill de Barba-rossa*, que és un al·legat a la lectura. També d'infantil tinc tres llibres sobre l'autobús Jordiet, el primer dels quals és *L'autobús d'aniràs i no tornaràs*, que va guanyar el Premi Vicent Silvestre de narrativa juvenil, amb temes molt diferents entre ells, però adaptats als xiquets. Cada novel·la meua és un tema diferent.

**15. A l'hora de tenir en compte els gustos dels lectors, creus que hi ha alguna temàtica que agrade més o siga més ben rebuda o buscada pels lectors?**

Sí, la intriga, el misteri, i l'amor, són tres temes que agraden a tots i que jo utilitze molt. A *L'anell del Papa Luna* hi ha misteri, també a *L'illa del faraó*, a *La secta del Graal*, a *La màquina infernal*, o a *El misteriós punyal del pirata*. Totes són novel·les farcides d'aquest element que captiva els lectors.

**16. Quins són els passos per a escriure una novel·la?**

Primerament, tenir una idea que siga la motriu de tota la novel·la. A partir d'ací comences a fer esquemes, personatges i situacions que després t'ajudaran a confeccionar la novel·la, encara que, naturalment, en el transcurs de l'escriptura aniran apareixent idees noves, com nous personatges, o altres situacions que completaran la mateixa. He de dir que últimament he escrit una nova novel·la, que he enviat a una editorial per veure si la publiquen, que té una temàtica molt actual i publicable, i que narra la història de tres joves –un gai, una lesbiana i un transsexual– que sofreixen homofòbia a l'institut. He escrit aquesta novel·la sense cap esquema, amb l'única idea que se sentien perseguits. Cada dia m'alçava i anava escrivint els capítols sense saber

que escriuria l'endemà, i finalment m'ha eixit una novel·la redona. Una cosa insòlita per a mi perquè m'ha eixit bé.

**17. Quan acabes una novel·la, s'ha de revisar perquè totes les idees estiguin ben lligadaes, a més de repassar els aspectes ortogràfics. Ens pots explicar aquest procés de revisió com funciona?**

En les novel·les, encara que quan escrius intentes fer-ho bé, sempre hi ha alguna frase que no ha quedat correctament escrita. Després de finalitzar el llibre comences a llegir-lo de nou, per tal de comprovar que tot estiga ben escrit, que tot estiga ben lligat, o posar algun aclariment allà on ho necessite. És un procés lent, però en el qual s'ha de deixar la novel·la lligada completament, i corregida ortogràficament i estilísticament. Quan veus que ja està perfecta, que no hi ha cap punt que enterbolisca la frase, i estiga coherent, ja l'envies a l'editorial.

**18. Sols anar a visitar centres escolars per tal de parlar amb els alumnes sobre llibres que has escrit i han llegit?**

Sí. He anat a molts instituts, escoles, universitats, pobles de Catalunya... On no he anat és a Mallorca. També participe en algunes associacions. A mi m'agrada molt anar a fer aquestes visites, perquè el que més necessites és estar en contacte amb els lectors.

**19. Escrius novel·les tant per a infants com per adolescents. Què solen preguntar-te quan vas a aquestes xarrades, i quin sector sol mostrar més interès?**

Bé, preguntes en fan moltes, però sobretot des de quan escriu o si ja des de xiquet volia ser escriptor. Hi ha de tot, vas a primària i a partir de tercer i quart pregunten molt, als instituts en canvi hi ha d'alguns que pregunten molt, i d'altres que has de dir que el qui primer pregunta rebrà un euro (riu). Els costa començar sempre a preguntar, però després no paren. És molt canviant segons cada institut. Els menuts tenen més interès que els majors, quan coneixen un escriptor estan encantats, ja que és una cosa que no solen fer normalment.

**20. Quines són les obres per les quals t'han cridat més per assistir als instituts?**

M'han cridat per moltíssimes obres, però pense que per la que més és *Mor una vida, es trenca un amor*. També per *La violinista de París*, que és una preciositat d'obra. *La secta del Graal*, *La màquina infernal*, *El misteriós punyal del pirata*, *L'Anell del Papa*

*Luna...* cada institut és un món. He anat per la majoria de les meues obres, però pense que per les que més he visitat centres escolars són aquestes que he comentat.

**21. Entrem en el món de les rutes literàries. Alguna vegada han fet una ruta literària d'una obra teua?**

Sí, algun institut de València ha llegit el *Crist Romànic*, i han anat a Artana, i també *L'anell del Papa Luna*, i han anat a Peníscola. Crec que aquestes són les meues dues localitzacions preferides. He de dir que tinc moltes obres en les quals es poden fer rutes literàries com *El camí sense retorn*, *El misteriós punyal del pirata* o *El misteri de l'anell de diamants* que passa a Borriana i Artana. També tinc una que parteix des de Gandia, i arriba fins als Pirineus.

**22. Ens has parlat que ja han fet una ruta literària de *L'anell del Papa Luna*. T'han comentat com va ser l'experiència?**

M'han comentat que van anar allí, i van visitar el castell, que té molt de protagonisme a l'obra, i després van visitar Peníscola per tal de conèixer els seus carrers i trepitjar pels mateixos que els protagonistes de la novel·la. Va ser una molt bona experiència per als xiquets, tot i que van desplaçar-se allí amb bus, i no amb motos com els protagonistes de l'obra (riu).

**23. Creus que és important ambientar una obra en un entorn que siga proper a l'alumnat?**

Sempre cal fer de tot en aquesta vida. Quan ja has escrit tantes novel·les tens temps per a tot: per a fer ficció, per a fer novel·les que no tenen contacte en l'alumne en sentit local, i també altres que tinguen un món conegut per l'alumne. Aquest aspecte fa que l'alumne s'interesse pel tema, perquè si els fets es narren en una localització coneguda, sempre l'ànima a conèixer i visitar eixe lloc, i més si el lloc és proper a ells, ja que situen més els lectors. Però també cal dir que no totes les obres poden ser locals, ja que la imaginació a l'hora d'escriure, de vegades, t'allunya un poc de llocs coneguts.

**24. A l'obra *L'anell del Papa Luna*, parteixes d'una llegenda per a crear el misteri. Creus que les llegendes estan desapareixent de l'imaginari col·lectiu? I creus que utilitzar una llegenda com a pretext per escriure una novel·la, ajuda a conservar en la memòria una llegenda?**

Les llegendes sempre són molt importants perquè estan basades en un fet real que després s'ha transformat i s'ha convertit en llegenda. De cara als xiquets açò té molt de valor. No crec que estiguen desapareixent, ja que és un recurs molt emprat en la literatura juvenil. En aquest cas, aquesta llegenda dona valor al Papa Luna, a la seua biografia. A l'última novel·la que he escrit, *Conquistarem el cim*, també hi ha una llegenda, però que en aquest cas està inventada per mi, i cohesiona i dona un sentit final al llibre. Per tant, pense que les llegendes són importants perquè donen un sentit atractiu al llibre, i el seu ús a la literatura també, perquè contribueixen a fer que no desapareguen.

**25. Com vas plantejar l'obra? Vas agafar un mapa turístic? Estaves de vacances a Peníscola?**

Molts dels carrers que apareixen són carrers d'allí de Peníscola, que recorde de les meues visites. D'altra banda, si em convenia inventar-me algun carrer, ho feia, posava un nom possible (carrer de Baix, de Dalt, de la Costera, molts pobles tenen noms de carrers comuns).

**26. En aquesta novel·la, per què no li dones noms als personatges? És per a cridar l'atenció dels lectors?**

En el moment d'escriure una novel·la, et venen coses al cap que no t'imagines en un moment determinat. Quan aquell dilluns de matí vaig començar a escriure *L'anell del Papa Luna*, i va ser hora de posar nom al primer personatge, em va venir al cap inesperadament el sobrenom que el meu fill i altres li donaven a un amic, i vaig pensar a donar noms als personatges, entre ells Fantallima, Ducados, Pedal, Sanvitxa... D'una manera inesperada em va venir la idea, i vaig veure que era molt interessant. Allà on he anat a parlar d'aquesta novel·la a tots els ha agradat aquesta idea. Per tant, crec que sí que ha cridat l'atenció.

**27. Per quins motius recomanaries la lectura d'aquesta obra als alumnes de d'ESO? Què poden trobar en ella que els agrade?**

Doncs com venim dient, pels sobrenoms, que no és un recurs gens habituals. A més la seua localització, en la que trobem un poble i un castell fantàstics per a narrar els fets. També per la intriga que hi ha amb l'assassinat, i l'amistat i la positivitat que transmet un grup d'amics, molt heterogeni i variat, provinents de diversos llocs, que passen les vacances junts, i que comparteixen el tret comú de l'amistat. Podria també mostrar com

érem abans, sense les noves tecnologies, xarrant i quedant amb els amics, sense mòbils, gaudint de l'aire lliure i de l'entorn.

A continuació, afegim un codi QR per a escoltar l'entrevista:



## 2. ANNEX 2: TRÍPTIC

**«Pegò, ¿què -va insistir Sandivitxa, vivament interesada-, busquem l'anell o no?»**



**Anima't!**

IES Jaume I  
Plaça Manuel Sanchis Guarnier, S/N.  
12530 Borriana, Castelló  
+34964738935



*Una Peníscola de llegenda*

IES Jaume I  
1r D'ESO

**L'autor: Joan Pla**

---

Joan Pla va néixer a Artana el 1942, però actualment resideix a Borriana. Mestre d'escola, als 15 anys va despertar el seu interès per la llengua i per vehicular-la a través d'escrites. Les seues primeres manifestacions literàries van ser poemes, sempre compostats en valencià, com tota l'obra posterior. Tanmateix, finalment es va decidir per la publicació de novel·les i destaca per adreçar-les al públic infantil i juvenil, activitat que no cessa. En aquest sentit, ha rebut nombrosos premis, des del Premi Bancaixa de narrativa juvenil per *Només la mar ens parlarà d'amor* (1998) o el Premi Vicent Silvestre de narrativa infantil per *L'autobús d'aniràs i no tornaràs* (2000).

**El destí: Peníscola**

---

Peníscola és una localitat del Baix Maestrat. Situada vora el mar, és un atractiu per als turistes, que s'impressionen davant el castell del Papa Luna. Aquest castell disposa de diferents llegendes, com la de l'anell del Papa Luna. Explica la llegenda que el Papa volia fugir de la seua fortalesa a Peníscola i per això va haver d'esculpir ell mateix una escala en la pedra que li permetera accedir a la mar. El preu del descomunal esforç va ser la pèrdua del seu anell papal, una valuosa joia que va caure a la mar i que ningú ha aconseguit trobar des d'aleshores.



**«Peníscola, com cada nit, era una festa de gent pels carrers, de llum, de soroll i de xivarri. I nosaltres ens havíem ficat en un embolic que no ens deixava gaudir d'un estiu que havíem esperat que fora tan fabulós.»**

**La ruta literària**

---

**CRONOGRAMA**

- 8:30h Eixida de l'IES Jaume I de Borriana.
- 10:15h Començament de la ruta literària pel nucli antic de Peníscola.
- 11:00h Visita del castell del Papa Luna
- 12:00h Esmorzar.
- 13:00h Acabament de la ruta literària pel nucli antic de Peníscola.
- 14:00h Dinar.
- 15:00h Gravació de la llegenda.
- 17:00h Reflexió de la jornada al Passeig Marítim.
- 19:00h Tornada a l'IES Jaume I de Borriana.

**MATERIALS**

- Càmera fotogràfica.
- Llegenda redactada en grups.
- Fragments de la novel·la a llegir.
- Quadern didàctic



IES Jaume I

# Una Península de llegenda



Quadern didàctic

Nom i cognoms: \_\_\_\_\_

Curs: \_\_\_\_\_



# En ruta!

1. Ordena cronològicament de l'1 al 4 els espais per on passegem i esmenta el seu nom.

A



Carrer \_\_\_\_\_

B



Plaça \_\_\_\_\_

e



Carrer \_\_\_\_\_

D



Carrer \_\_\_\_\_

A	B	e	D



2. Dibuixa el castell de Peníscola.



3. Després de la visita al castell, què és el que t'ha resultat més interessant?  
Justifica la resposta.

---

---

---

---

---

4. Elegeix quin dels següents fragments t'agrada més i indica la raó.

- a. «Corre pel poble una llegenda que assegura que quan el Papa Luna va morir, l'anell va desaparèixer misteriosament del seu dit. Es va pensar que algun dels seus quatre cardenals l'havia pogut arrabassar. Tots quatre van jurar per Déu i tots els sants que ningú d'ells no l'havia sostret. La veritat és que el Papa Luna va ser soterrat sense l'anell. Però al poc de temps, un dels frares que li havia estat fidel fins a la seua mort va ser expulsat del castell després d'haver mantingut una forta discussió amb el nou papa que havia resultat elegit, Climent VIII. Segurament, el frare va intentar que la nova elecció del papa no es duguera a terme a fi que s'acabara la divisió entre els catòlics.»
  
- b. «Estàvem Ducados i jo passejant pel passeig Marítim. Miràvem els banyistes de la platja. Cansats i suats de la calor que feia, vam aprofitar un banc per a seure-hi un moment, El tronc de la palmera projectava la seua obra sobre una part del banc. Mirant com estàvem la platja, van passar dos homes majors, pensionistes, que parlaven entre ells. Tenien accent de l'Horta de

València. L'un comentava amb l'altre: —Fa deu dies que se n'anà a pescar. Per a mi que açò no li ha agradat i se n'ha tornat al poble, perquè no ha aparegut més per l'apartament.»

- c. «Peníscola, com cada nit, era una festa de gent pels carrers, de llum, de soroll i de xivarri. I nosaltres ens havíem ficat en un embolic que no ens deixava gaudir d'un estiu que havíem esperat que fora tan fabulós. A les vuit del matí ja estàvem vigilant. Ens havíem encabotat a esbrinar per a què dimonis l'home necessitava dues cases, en quina vivia realment, o quina donava als passadissos subterranis.»

El fragment que més m'agrada és...


---

---

---

---

5. Fotografia la zona que més t'agrada de Peníscola i afegeix una xicoteta descripció tenint en compte l'acció que ocorre a la novel·la.



---

---

---

---

---

---

---

## Reflexionem

6. Imagina i inventa un personatge que pugui ser amiga o amic de la colla de Fantallima. Quin malnom rebria? Anomena'l i descriu-lo.

---

---

---

---

---

---

---

---

7. Indica si les següents oracions són vertaderes o falses:

1. La llegenda és una narració popular d'esdeveniments sovint amb un fons real però desenrotllat i transformat per la tradició.
  - a. Vertader
  - b. Fals
2. El Papa Luna va viure a Peníscola.
  - a. Vertader
  - b. Fals
3. El Papa Luna va ser soterrat amb l'anell.
  - a. Vertader
  - b. Fals
4. Fantallima i els seus amics decideixen buscar l'anell del Papa Luna després que Paté té un accident amb el cotxe.
  - a. Vertader
  - b. Fals
5. La novel·la acaba quan Fantallima i companyia troben l'anell del Papa Luna.
  - a. Vertader
  - b. Fals

8. Selecciona el fragment de l'obra que més t'haja agradat i que ocorrega dins la cova. Explica per què l'has triat.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



9. Una mica de vocabulari. Completa els mots encreuats següents tenint en compte el lèxic del mar que apareix a la novel·la. Pots fer servir el diccionari.

				<sup>1</sup> À											
			<sup>3</sup> L												
			L												
<sup>4</sup> E	<sup>5</sup> S	C	A	A		D						T			
			X									M			
			P												
<sup>6</sup>	R		Ó												

Vertical:

1- Aparell de ferro o d'acer format per una tija i per dos o més braços encorbats que, lligat a l'extrem d'una cadena, d'un cap o d'un cable, es deixa caure perquè es clave en el fons del mar, a fi d'assegurar una embarcació i impedir que el vent o els corrents se l'emporten.

2- De la mar o que hi té relació.

3- Embarcació menor amb espill a popa i sense arboradura, sovint destinada al servici d'un port o d'una nau, però mai a la pesca.

5- Llevar les àncores, una embarcació, partir.

Horitzontal:

4- Persona que practica el submarinisme, equipada amb un vestit impermeable i un casc hermètic que disposa d'un vidre frontal a través del qual pot veure.

6- Instrument de pesca consistent en un mànec llarg de fusta proveït en un extrem d'una peça de ferro de tres puntes, la del mig per a ferir la presa, i les altres dos, dirigides cap arriere, per a impedir que la presa es desclave una vegada enganxada.

10. Canviem el final. Què creus que hauria ocorregut si Ducados i Fantallima no hagueren aconseguit entrar a la casa del carrer Castell i, per tant, no hagueren descobert la localització de Tubarro?

---

---

---

---

---

---

---

---

11. Què faràs aquest estiu? Voldries tenir una experiència com la de Fantallima i companyia?

---

---

---

---

---

---

---

---

## Joan Pla ens visita

12. Encercla la resposta correcta de les següents qüestions:

1. Joan Pla va nàixer a:
  - a. Borriana
  - b. Castelló de la Plana
  - c. Artana
2. Va començar a escriure:
  - a. Quan es va casar
  - b. De jove
  - c. Una vegada jubilat
3. La seua obra més venuda ha sigut:
  - a. *L'anell del Papa Luna*
  - b. *Tirant lo Blanch*
  - c. *Mor una vida, es trenca un amor*
4. Ha escrit sobretot obres adreçades al públic:
  - a. Infantil i juvenil
  - b. Adult
5. Es va dedicar a escriure aquest tipus d'obres perquè:
  - a. Volia tindre fills
  - b. Hi havia un buit de literatura en l'ensenyament
  - c. Li recordava la seua joventut
6. Actualment, Joan Pla:
  - a. Ja no escriu
  - b. Encara escriu

13. Indica dues preguntes que heu plantejat a Joan Pla.

1.

---

2.

---

---

## Valoració personal

14. Esmenta els cinc aspectes que més t'han agradat de la novel·la *L'anell del Papa Luna* i els cinc que menys.

<i>El que més m'ha agradat</i>	<i>El que menys m'ha agradat</i>

15. Recomanaries aquesta obra a algun amic teu? Per què?

---

---

---

---

---

---

16. Què és el que més t'ha interessat i divertit en la ruta literària? Repetiries l'experiència?

---

---

---

---

17. T'ha agradat conèixer Joan Pla? Què és el que més t'ha sorprés?

---

---

---

---

---



## Itinerari de la ruta

Hores	Parades	Consideracions	Transport	Preu
8:30 h	IES Jaume I (Borriana)	Hi haurà un bus a la porta del centre per poder anar direcció Peníscola	Autobús	Bitllet d'autobús d'anada i tornada: 10€
10:00 h	Arribada al port de Peníscola	El autobús ens deixarà al port de Peníscola	A peu	
10:15 h	Visita per la part antiga de Peníscola (llegint els fragments que apareixen al llibre)	Visitarem el Portal de Sant Pere, Portal Fosc, Carrer de l'Oblit, Carrer de l'Esperança, Carrer dels Sants Màrtirs, la Plaça d'Armes i el carrer del Castell	A peu	
11:00 h	Visita al castell	Veurem el castell amb una visita guiada	A peu	5€
12:00 h	Esmorzar	Esmorzarem tots junts a la Plaça d'Armes	A peu	Els xiquets podran esmorzar (recomanable portar un entrapà) o podem comprar-lo
13:00 h	Seguim fent una visita guiada per Peníscola (llegint els fragments que apareixen al llibre)	Visitarem el Carrer de Sant Roc, la Plaça de Sant Roc, la Plaça de Sant Blai, el Carrer de Donya Matilde, el Carrer de Santa Bàrbara i el Mur de Santa Bàrbara i acabarem al Museu de la Mar	A peu	L'entrada al Museu de la Mar és gratuïta
14:00 h	Dinar	El dinar s'oferirà ja com a temps lliure i podran anar a qualsevol lloc (recomanarem a l'alumnat	A peu	Depén (recomanable portar el dinar)

		que visite llocs que ja hem vist o que encara falta per visitar, fixant-se en els llocs de la història...)		
15:00 h	Activitats	Gravació d'una llegenda pels carrers de Peníscola	A peu	
17:00 h	Visitarem el Passeig Marítim i la Platja Nord i reflexionarem sobre la jornada	Quedarem en un punt en comú (ja que estan en les hores lliures) i anirem cap al Passeig Marítim. Ja en la platja preguntarem com ha anat la jornada, si han aconseguit gravar amb èxit el vídeo que els demanàvem...	A peu	
19:00 h	Tornarem al Port per a poder agafar l'autobús de tornada a Borriana		Autobús	Bitllet d'autobús d'anada i tornada: 10€
20:30 h	Arribada a l'IES Jaume I		Autobús	
				Preu total: 15€

# Fragments

## 1. El moll

«Ens trobàvem en el pla que hi ha davant el moll. La “Golondrina Clavel” feia el seu darrer viatge turístic, emportant-se els viatgers a visitar la part posterior del monticle i mostrant-los les Escales del Papa Luna, que baixen des de la part posterior del castell a la mar, i que, segons conta la tradició, foren excavades en la mateixa roca en una sola nit». (Capítol 1)

## 2. El castell del Papa Luna

«Corre pel poble una llegenda que assegura que quan el Papa Luna va morir, l’anell va desaparèixer misteriosament del seu dit. Es va pensar que algun dels seus quatre cardenals l’havia pogut arrabassar. Tots quatre van jurar per Déu i tots els sants que ningú d’ells no l’havia sostret. La veritat és que el Papa Luna va ser soterrat sense l’anell. Però al poc de temps, un dels frares que li havia estat fidel fins a la seua mort va ser expulsat del castell després d’haver mantingut una forta discussió amb el nou papa que havia resultat elegit, Climent VIII. Segurament, el frare va intentar que la nova elecció del papa no es duguera a terme a fi que s’acabara la divisió entre catòlics. Ja sabeu, tot allò del cisma d’Occident...». (Capítol 1)

«—Tot el món sap, a Peníscola, que el castell deu tenir passadissos ocults que donen directament a la mar —vaig eixir en defensa de Paté, perquè no desitjava que quedara en entredit la llegenda—. Però ningú no s’ha decidit mai a buscar-los, que jo sàpiga, perquè si algú ho ha fet i els ha trobat, mai no ho ha dit. Potser si trobàvem l’entrada als passadissos, hi descobriríem alguna cambra secreta, o algun enfonyall, on l’anell poguera estar amagat...». (Capítol 2)

### 3. La platja nord

«El lloc on solíem veure'ns era al començament de la platja nord, davant el bar de la Sirena, que era la distància mitjana entre es que vivíem al poble i els que vivien als apartaments.

—A les onze —va recordar Tubarro. I res de fer-se'n enrere. Aleshores a decidirem què fer.

A les onze no hi vam faltar ningú. Sabíem que la carta no arribaria fins l'endemà a mans de l'alcalde. Mentrestant, un assassí anava solt.» (Capítol 4)

### 4. Passeig Marítim

« Estàvem Ducados i jo passejant pel passeig Marítim. Miràvem els banyistes de la platja. Cansats i suats de la calor que feia, vam aprofitar un banc per a seure-hi un moment, El tronc de la palmera projectava la seua obra sobre una part del banc. Mirant com estàvem la platja, van passar dos homes majors, pensionistes, que parlaven entre ells. Tenien accent de l'Horta de València. L'un comentava amb l'altre: —Fa deu dies que se n'anà a pescar. Per a mi que açò no li ha agradat i se n'ha tornat al poble, perquè no ha aparegut més per l'apartament. » (Capítol 7)

### 5. Carrer Oblit

«Vam entrar al port. Vam deixar la barca amarrada al seu lloc i vam córrer cap al castell. Ens vam situar més o menys en la vertical on havíem trobat l'entrada a la cova, a la dreta de les Escales del Papa. Dominàvem quasi tot el penya-segat, encara que la costa rocallosa quedava en alguns punts amagada de la nostra vista pels sortints o la panxa del mateix promontori. Però vam anar recorrent el rocam a dreta i esquerra, des de la Bateria Nova a la de l'Oblit, fins que vam descobrir el menor rastre de la barqueta.» (Capítol 3)

## 6. Part de la muralla

«Plens d'emoció vam dirigir-nos cap al castell. Vam saltar per la Bateria del Terraplé a la roca, en la vertical de la qual hi havia l'entrada que nosaltres havíem descobert. Vam resseguir la muralla fins arribar a l'esquerra de les Escales del Papa, on la roca ens permetia poder seure sense cap perill i esperar. A la nostra esquerra es trobava la Bateria del Maset.» (Capítol 4)

## 7. Carrer dels Sants Màrtirs

«No va tardar a arribar, baixant pels Sants Màrtirs, un cotxe esportiu. Era un *Porsche* dels anys setanta. El conductor va aparcar sense tancar la porta amb clau. Es va dirigir a la mateixa casa i va eixir al cap de cinc minuts. El *Porsche* va arrancar veloçment. Llavors, Pedal i Paté el van seguir amb la Yamaha. Els vam veure eixir pel passeig Marítim. El *Porsche* no podia avançar massa a causa de la densitat del trànsit. Després ens va semblar que aparcava davant de l'hotel Miami. Prop d'allí, dos hotels més a la dreta, hi ha la discoteca. Però el jove es va fer fonedís. Paté i Pedal van tornar on érem nosaltres, tots desil·lusionats.» (Capítol 5)

## 8. Carrer Esperança

«Vam comprar un fullet turístic. En el centre hi havia el plànol de Peníscola. Vam assenyalar les dues entrades a les coves. Va ser una tasca fàcil. El més difícil va ser arribar a un acord sobre les dimensions de les coves, la longitud i direcció dels passadissos. Hi havia discrepàncies, algunes mínimes. De manera que vam tirar pel carrer del mig. La nostra sorpresa va ser quan totes les probabilitats ens menaven a un petit carrer, llarg i estret, que no tenia eixida. Es trobava darrere de la plaça d'Armes, a l'esquerra baixant pel carrer dels Sants Màrtirs. Era el carrer de l'Esperança. » (Capítol 6)

### 9. Portal fosc

«Vam veure que pujava pel carrer dels Sants Màrtirs i que es perdia en el Portal Fosc. Vam esperar un moment abans de precipitar-nos cap a la casa d'on havia eixit. Efectivament, era una casa d'aspecte vell.» (Capítol 7)

### 10. Carrer de Sant Roc

«Quan vam veure que l'home es perdia carrer de Sant Roc avall, vam comprovar si la casa vella tenia o no porta o finestra que donara a la plaça d'Armes. I no en tenia. Perquè la casa tenia paret mitgera amb una altra.» (Capítol 7)

### 11. Carrer del Castell

«Encara vam veure l'home que tombava a l'esquerra quan va arribar a la plaça de Sant Roc. Ens vam precipitar al carrer del Castell. Però l'home havia desaparegut. Vam córrer per si de cas havia girat a dreta o esquerra, però res. —Només ha pogut entrar en aquesta casa d'ací —va dir Ducados.

Va assenyalar l'única porta que hi havia al carrer del castell, a mà esquerra.» (Capítol 8)

### 12. Carrer Jaime Sanz Roca, Matilde Thino i carrer del Sospir

«Es van fer les deu. Aleshores vam veure que l'home es va abocar al balcó. Va mirar cap a la plaça de Sant Roc. Després va mirar cap a nosaltres. Va arrufar les celles. Se'n va entrar cap a dins. Un quart d'hora més tard va eixir de casa. Duia una roba vella. Va tirar per la plaça de Sant Roc i va trencar pel carrer de Jaume Sanç. El vam seguir. Va arribar a la placeta de Sant Blai, continuà pel carrer de Donya Matilde, després pel de soler i el del Sospir, i va fer cap a la porta de Sant Pere. Es va dirigir al port. No el vam perdre de vista fins que el vam veure pujar en una barqueta.» (Capítol 8)

### 13. Plaça de les Armes

«Efectivament, els dos bars que hi ha a la plaça d'Armes tenien les terrasses plenes de gent desdejunant-se o esmorzant. Gent, que com que estava asseguda, podia observar amb massa atenció els nostres moviments. De manera que vam anar a provar sort a la casa del carrer del Castell. Les rendes estaven obertes. Però encara no hi havia massa gent. Es tractava d'aprofitar un moment de descrició, encalar la pilota i entrar per la finestra amb l'excusa de recuperar-la.» (Capítol 8)

### 14. Mur de Santa Bàrbara

«El cotxe seguia la Suzuki, que va tirar per l'avinguda del port. Després va tancar a la dreta, esquivant cotxes i turistes. El *Porsche* ho tenia més difícil per la seua grandària. Sandvitxa, que s'havia adonat que no podia aguantar massa la velocitat i l'empenta del *Porsche*, va intentar tornar a la dreta, per buscar, probablement, l'entrada de Santa Bàrbara, per on el *Porsche* tindria dificultats d'entrar-hi, i així poder perdre's pels carrers estrets on tindria avantatge sobre el cotxe» (Capítol 9)

#### 4. ANNEX 4: FITXA DE COAVALUACIÓ

### COAVALUACIÓ DEL PRODUCTE FINAL

- Nom i cognoms:
- Número del grup:
- Nom dels components:

<b>Qüestions</b>	<b>Molt assolit</b>	<b>Mitjanament assolit</b>	<b>Poc assolit</b>
El vídeo s'ajusta a les característiques plantejades a classe?			
Està ben organitzat?			
La llegenda és versemblant?			
És un producte original?			
Participen tots els membres del grup?			
Consideres que la qualitat del vídeo és bona?			
Hi apareixen elements de Peníscola?			
Els companys s'expressen correctament?			

Altres comentaris: